

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU

FAKULTET ZA ODGOJNE I OBRAZOVNE ZNANOSTI

Valentina Stojanović

KNJIŽEVNI OPUS ĐURĐICE STUHLREITER

DIPLOMSKI RAD

Osijek, 2018.

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU
FAKULTET ZA ODGOJNE I OBRAZOVNE ZNANOSTI

Integrirani preddiplomski i diplomski sveučilišni učiteljski studij

KNJIŽEVNI OPUS ĐURĐICE STUHLREITER

DIPLOMSKI RAD

Predmet: Dječja književnost

Mentorica: Valentina Majdenić, doc. dr. sc.

Studentica: Valentina Stojanović

Matični broj: 2636

Modul: C

Osijek
Svibanj, 2018.

Zahvaljujem od srca svojoj obitelji, prijateljima i svima koji su bili podrška za vrijeme studiranja i pisanja ovoga diplomskoga rada. Posebno zahvaljujem mentorici doc. dr. sc. Valentini Majdenić koja me svojim mislima i podučavanjem tijekom fakultetskih dana potaknula na pisanje diplomskoga rada iz područja Dječje književnosti. Zahvaljujem na pomoći, susretljivosti i savjetima prilikom pisanja ovoga rada.

SADRŽAJ

1. UVOD	1
2. BIOGRAFIJA ĐURĐICE STUHLREITER	2
3. BIBLIOGRAFIJA ĐURĐICE STUHLREITER	4
4. DJEČJI ROMAN.....	5
4.1. „Juma“.....	6
4.2. „Gašpar i prijatelji“	11
5. DJEČJA PRIČA	16
5.1. „Pričam ti priču“	17
5.1.1. „O slikanju prirode“	18
5.1.1.1. „Kako naslikati prirodu?“	18
5.1.1.2. „Proljetna priča“	19
5.1.2. „O životinjama i još koječemu“	20
5.1.2.1. „Znatiželjni mrav“	20
5.1.2.2. „Roda, žaba i zeleno prijateljstvo“	21
5.1.3. „O igri, prijateljstvu i...“	21
5.1.3.1. „Pismo“.....	22
5.1.3.2. „Razorena obitelj“	23
5.1.4. „O svemu i svačemu“	23
5.1.4.1. „Bajke, bajke“.....	24
5.1.4.2. „Biserne suze“	24
5.2. Bilješka o ilustratorici	25
6. PRIPOVIJETKA	27
6.1. „Kao da se ništa nije dogodilo“.....	28
6.1.1. „Šampon protiv suza“	31
6.1.2. „Kao da se ništa nije dogodilo“.....	32
6.1.3. „Dvije pravo, dvije krivo“	34
6.1.4. „Kiflice, jezik i ostalo“.....	36
7. BAJKA	38
7.1. „Zvijezde i zvjezdice“	39
8. SLIKOVNICA	42
8.1. „Kišna kap“	43
8.2. Bilješka o ilustratorici	44

9. ZAKLJUČAK	45
IZVORI	47
LITERATURA.....	47

SAŽETAK

Ovaj je rad usmjeren na proučavanje i analiziranje književnog opusa osječke autorice Đurđice Stuhldreiter. Cilj je ovoga rada interpretirati pojedina autoričina književna djela te predstaviti problematiku s kojom se njezini likovi pa i djeca svakodnevno susreću. Rad donosi i najvažnije podatke o životu i stvaralaštvu autorice i kratke teorijske osvrtne na književne vrste iz njezina opusa. Proučavajući i analizirajući autoričino stvaralaštvo uviđamo da je ono zaista raznoliko i zanimljivo te da se u njemu mogu pronaći i mlađi i stariji čitatelji. Svojim jednostavnim i iznimno čistim, vedrim i duhovitim stilom pisanja autorica obrađuje velike teme, namijenjene u prvom redu, malim ljudima. Dugogodišnji rad s djecom koja su neprihvaćena u svojoj okolini, potaknuo je ovu vrsnu autoricu na pisanje knjiga u kojima su prvenstveno naglašeni problemi i potrebe s kojima se oni svakodnevno susreću. Stajališta je da su djeci itekako zanimljive i potrebne ove teme kako bi uvidjeli realnost i postali svjesni problematike s kojom se njihovi vršnjaci danas susreću. Stoga, njezini romani, pripovijetke, bajke i priče s optimizmom progovaraju o velikim temama donoseći poruke koje djeluju poučno na čitateljsku publiku.

Ključne riječi: djeca, Đurđica Stuhldreiter, književni opus, problematika, poruke

SUMMARY

This diploma thesis focuses on study and analysis of Āurđica Stuhlreiter's literary work. The aim of this research is to interpret some author's literary works and to present issues with whom characters from her stories and children meet nowadays. The thesis also provides the most important information about author's life and work and short theoretical reviews of literary types from her canon. By studying and analyzing author's work, we can see that it is truly diverse and interesting and can be for both, younger and older readers. With her simple, extremely clean, bright and humorous writing style, author deals with great themes intended, in the first instance, to young people. Longtime work with unwanted children encouraged this great author to write books in which highlighted are children's problems and needs with whom they meet on daily basis. Her standpoint is that children enjoy and need these themes to become aware of reality and problems with whom their peers meet nowadays. Therefore, her novels, narratives, tales and stories speak out optimistically about great themes bringing lessons which have educational impact on readership audience.

Key words: children, Āurđica Stuhlreiter, literary work, issues, lessons

1. UVOD

Osječka autorica, Đurđica Stuhldreiter, poznata je po svom raznolikom književnom opusu namijenjenom mladim i nešto starijim čitateljima. Njezina su djela poznata po temama problematičnog djetinjstva i mladenaštva. Poticaj i inspiraciju za pisanjem autorica dobiva upravo iz svog osobnog iskustva, odnosno, dugogodišnjeg rada s djecom i mladima koji se smatraju drugačijima i neprihvaćenima u svojoj okolini. Prema tome, u ovom diplomskom radu naglasak će biti na njezinom književnom stvaralaštvu s posebnim osvrtom na problematiku koja se javlja u pojedinom književnom djelu.

U prvim poglavljima rada bit će opisan život i književni rad Đurđice Stuhldreiter. Nadalje, u poglavljima koji slijede, bit će analizirana pojedina djela iz njezinog književnog opusa s osvrtom na kratki teorijski dio o pojedinoj književnoj vrsti.

Problematika o kojoj autorica piše i način na koji ju predstavlja i najmlađim čitateljima polazište je za pisanje ovog diplomskog rada. Vođena mišlju da su *djeca kao i mali ljudi s istim brigama i problemima kao i odrasli* pomaže ovoj vrsnoj autorici u objavljivanju djela značajnih, kako za dječju književnost, tako i za književnu scenu općenito.

1. BIOGRAFIJA ĐURĐICE STUHLREITER

Đurđica Stuhldreiter, profesorica hrvatskog jezika i književnosti, te mag. defektologije i logopedije rođena je 22. ožujka 1961. u Novoj Gradiški. Nakon završene gimnazije u rodnom gradu studirala je na Pedagoškom fakultetu u Osijeku¹, a danas je zaposlena u Vinkovačkoj osnovnoj školi. Radila je u izbjegličkom centru na zbrinjavanju prognanika i izbjeglica te kao novinar i lektor. Piše i objavljuje tekstove namijenjene mladim i nešto starijim čitateljima te prikaze knjiga suvremenih hrvatskih autora u Hrvatskoj riječi u Subotici². Također, piše bajke za televizijski program. Članica je Društva hrvatskih književnika i Hrvatskog društva književnika za djecu i mlade.

Svoj književni opus započela je sa slikovnicom, a zatim nastavila svoj rad objavljivanjem romana za djecu te bajki. Iako joj je slikovnica drag oblik izražavanja, najviše voli čitati i pisati bajke. Svoju inspiraciju pronalazi u svakodnevnom životu. Naime, na poslu je svakodnevno okružena djecom i osluškuje što vole čitati. Njezina djela specifična su po tome što obrađuju tematiku koja, prema nekim autorima, nije primjerena djeci. Međutim, upravo to daje njezinim djelima realnost koja pruža malim čitateljima da zaista upoznaju svijet oko sebe i postanu svjesna problematike s kojom se danas susreću i njihovi vršnjaci.

*Na tragu mojih dosadašnji naslova znali su mi reći pa možda i zamjeriti da pišem o teškim temama, da uglavnom govorim o likovima i situacijama koje kod djece izazivaju različite emocije. No ne mislim da književnost treba govoriti samo o veselim i sretnim trenucima jer životne situacije neke djece nipošto nisu nalik bajci i mislim da o njima treba govoriti i pisati, bez obzira na trendove u književnosti i sve više naslova koji djecu nastoje odvesti u neke imaginarne svjetove. Najbolje je da postoji raznolika književnost te da svatko pronađe što ga zanima.*³

Stoga, stajališta je da ne treba uvijek pisati knjige sa sretnim završetkom te prema riječima Andrića: *Djeca su mali ljudi koji imaju iste brige kao i mi odrasli te im tako i moramo pristupiti* objašnjava svoje književno stvaralaštvo.

Stuhldreiter navodi da potreba za pisanjem proizlazi iz poriva kojeg jednostavno moraš iznijeti.

¹ Društvo hrvatskih književnika. Pribavljeno 9.5.2018. sa <http://dhk.hr/clanovi-drustva/detaljnije/durdica-stuhldreiter>

² Đurđica Stuhldreiter: *Volim pisati o "drukčijoj" djeci, onoj - iz posljednje klupe!* Pribavljeno 9.5.2018. sa <http://www.glas-slavonije.hr/328984/5/Djurdjica-Stuhldreiter-Volim-pisati-o-drukcijoj-djeci-onoj---iz-posljednje-klupe>

³ isto

Uspoređuje knjigu s djetetom, jer nakon što knjigu napišeš moraš joj pomoći da hoda, odnosno da se objavi. Budući da je to malo teži posao, ona bi bila jako sretna da može motivirati djecu da štoviše čitaju.

Unatoč činjenici da se danas sve manje čita, neumorno i uporno ustrajava u pisanju i nastojanju da svoje svjetove koje kreiraju, stvaraju i oživljavaju pokušaju prenijeti na druge. Đurđici je veliko zadovoljstvo kada se netko odluči zakoračiti u njezin svijet i istražiti tko i kako tamo živi i s kakvim se problemima nosi.

- Ako pri tom pronađu nešto svoje i svojih prijatelja, nešto za što do tada nisu znali, to je iznimno - podijelila je autorica.⁴

Djela Đurđice Stuhldreiter zastupljena su u nekoliko čitanki za učenike osnovnih škola.

⁴ Đurđica Stuhldreiter: *Volim pisati o "drukčijoj" djeci, onoj - iz posljednje klupe!* Pribavljeno 9.5.2018. sa <http://www.glas-slavonije.hr/328984/5/Djurdjica-Stuhldreiter-Volim-pisati-o-drukcijoj-djeci-onoj---iz-posljednje-klupe>

2. BIBLIOGRAFIJA ĐURĐICE STUHLREITER

Đurđica Stuhldreiter na književnoj je sceni debitirala 2001. godine slikovnicom *Kišna kap*. Uslijedili su romani za djecu i mlade *Biser iz parka* (2004), *Juma* (2007), *Leona i pernata rugalica* (2009) te zbirka suvremenih bajki *Zvijezde i zvjezdice* (2005). (Kujundžić 2013:59)

2012. godine objavljuje zbirku pripovijetki *Kao da se ništa nije dogodilo*, a sedma knjiga po redu ove plodne autorice je *Gašpar i prijatelji* objavljena 2016. godine.

Iako je njezin književni opus usko vezan uz rad s djecom, 2018. godine objavila je prvi roman za odrasle nazvan *Bapske priče*. Riječ je o iznimno direktnoj i provokativnoj knjizi u kojoj se zrcale brojne kontroverze današnjeg hrvatskog, ali i ne samo hrvatskog društva nego i čitave nepodnošljivo samodopadne zapadne civilizacije.⁵

Pisanjem se za djecu Đurđica Stuhldreiter bavi dugi niz godina. Svjesna da se trendovi među djecom mijenjaju, nastoji spisateljski ostati dosljedna.

*Na poslu sam svakodnevno okružena djecom i osluškujem što vole čitati. Rekla bih da su danas uglavnom usmjereni na tzv. čarobnjačku književnost, koja za likove ima čarobnjake, vampire i slična bića, koja vjerojntano ispunjavaju neke njihove potrebe da si objasne strahove i situacije u kojima se i sami nađu.*⁶

Međutim, autorica vjeruje da su teške i ozbiljne teme u književnosti itekako zanimljive i potrebne mlađoj čitalačkoj publici za koju se pogrešno vjeruje da je zainteresirana jedino za knjige s pomalo bajkovitim ozračjem i sretnim krajem. (Kujundžić, 2013:59)

Stoga su središnji likovi njezinih knjiga djeca koja su drugačija, ona - iz posljednje klupe kako ih i sama uobičava nazvati.

*To su oni koji zbog nekih svojih mana, stjecaja životnih okolnosti ili tjelesnih nedostataka nisu toliko popularni među svojim vršnjacima i moraju učiniti stostruke napore da bi im se približili i pronašli svoje mjesto.*⁷

⁵ *Tužna i provokativna obiteljska literarna priča u kojoj se ljutom travom ide na ljutu ranu*. Pribavljeno 22.5.2018. sa <https://www.vecernji.hr/kultura/tuzna-i-provokativna-obiceljska-literarna-prica-u-kojoj-se-ljutom-travom-ide-na-ljutu-ranu-1246465>

⁶ *Đurđica Stuhldreiter: Volim pisati o "drukčijoj" djeci, onoj - iz posljednje klupe!* Pribavljeno 9.5.2018. sa <http://www.glas-slavonije.hr/328984/5/Djurdjica-Stuhldreiter-Volim-pisati-o-drukcijoj-djeci-onoj---iz-posljednje-klupe>

⁷ isto

3. DJEČJI ROMAN

Pitanje „Što je to dječja književnost?“ naizgled je lako, gotovo banalno, iako se već iz perspektive svakodnevne komunikacije pokazuje zahtjevnim. Za jedne je dječja književnost primarno skup knjiga na policama dječjih knjižnica ili dječjih odjela u knjižarama, za druge ona obuhvaća knjige koje su čitali u djetinjstvu, za treće pak knjige koje prema njihovu mišljenju danas čitaju djeca. (Hameršak i Zima, 2015:13)

Između niza odrednica o tome što je dječja književnost čini se činjenično najbliža ona Milana Crnkovića koju je formulirao u prvom izdanju Dječje književnosti 1966., a opetovao je u deset kasnijih izdanja i u Povijesti hrvatske dječje književnosti (2002.), a ona glasi: *Dječja književnost je poseban dio književnosti koji obuhvaća djela što po tematici i formi odgovaraju dječjoj dobi (grubo uzevši od 3.do 14. godine), a koja su ili svjesno namijenjena djeci, ili ih autori nisu namijenili djeci, ali su s vremenom ta djela postala prikladna za dječju dob.* (Hranjec, 2006:8)

Crnković i Težak (2002) objašnjavaju podjelu dječje književnosti na djela koja pripadaju pravoj dječjoj književnosti i na djela koja nisu isključivo namijenjena djeci. Pravoj dječjoj književnosti pripadaju djela koja su deklarirana kao dječja, odnosno pisana su za djecu, a to su: slikovnica, dječja priča, dječja poezija, dječji roman ili roman o djetinjstvu. Djela koja nisu isključivo namijenjena djeci, a djeca su ih s vremenom prigrlila su: bajke, basne, roman o životinjama, historijski ili povijesni roman, avanturistički ili pustolovni roman, znanstvena fantastika, putopisi i biografska djela. Tu skupinu nazivamo još i granična skupina. Općenito u književnim vrstama, osobito proznim, granica je vrlo tanka između dviju književnosti – djela koja ubrajamo u tinejdžersku književnost bliža su djelima za književno iskusna čitatelja nego onima najmlađima. (Hranjec, 2006:22)

Zalar (1978) navodi da unatoč prodoru masovnih medija, prvenstveno filma i televizije, roman ostaje najčitanija, najtraženija i najzanimljivija književna vrsta. Postoje mnogobrojne tipologije romana. Najpoznatija je tematsko – sadržajna i idejna podjela na socijalne, povijesne, zabavne i kriminalističke romane. Uz osnovnu podjelu, postoje i ostale podjele, međutim, vrlo je zanimljiva činjenica da sintagma *dječji roman* (kao ni *roman za djecu*) nije pronađena ni u jednoj od tih brojnih sistematizacija i tipologizacija. Hranjec (1998) navodi da je dječji roman, vrstovno afirmiran tek početkom 20. stoljeća, prešućivan kao književna činjenica. Iako nije toliko istražen i ispitan kao roman velikih književnih klasika, dječji roman ima nekih značajki po kojima se razlikuje od ostalih brojnih vrsta romana. (Zalar, 1978)

Dječji roman nastoji što sveobuhvatnije interpretirati dječji svijet. Zato se može prihvatiti definicija Jože Skoka: *Dječji roman je razvedena, složena, slojevita „izmišljena“ ili „stvaronosna“ priča o (dječjem) životu, s akterima koji pretežito pripadaju određenoj uzrasnoj dobi, ali i priča koja posjeduje svoju dinamiku i zasniva se ponajviše na specifičnom dječjem motrištu svijeta u kojem se uzbudljivom radnjom djela oblikuju likovi, psihologijski i etički profilirani.* (Hranjec 2006:28 prema Skok 1991:339) Kraće rečeno, dječji roman je *slojevita pripovjedna vrsta dječje književnosti, u kojem su glavni likovi djeca sa svim svojim doživljajima, strepnjama i nadama.* (Hranjec, 1998:9) Zalar, također, napominje da je pravi dječji roman, *roman u kojem djeca nisu samo čitaoci i „konzumenti“ njima zanimljivih zbivanja, nego i nosioci radnje, ideja, tendencija i sukoba.* (Zalar, 1978:8) Jedan od najvažnijih elemenata dječjeg romana je naracija, uzbudljiva i napeta priča, odnosno fabula. Dječji roman nije *složeno strukturiran*, nego je posrijedi *razmjerno neposredna linearna ekspozicija događaja.* Dječji se roman, također, odlikuje *pustolovnošću i akcijom* jer djecu obilježava *nespretni nemir, dinamika, stalno kretanje, radoznalost duha, kada se pred njima otvara svijet, neprestano traženje i lutanje nepoznatim.* (Hranjec, 1998:11) Fenomen igre i jednostavnost na svim razinama (u strukturi, gradnji likova, izričaju) posljednji su elementi koji čine roman dječjim. (Hranjec, 1998)

S obzirom na strukturno – tematsku tipologiju, dječji roman dijelimo na: (auto)biografski dječji roman, socijalno – akcijski, akcijsko – socijalni, akcijski, pustolovni, kriminalistički, znanstveno – fantastični, animalistički, povijesni, omladinski, dječji roman u trapericama ili tinejdžerski roman, humoristički i ljubavni dječji roman, roman – bajka i ludistički dječji roman. (Hranjec, 1998 prema Skok 1991)

Stoljeće je hrvatskog dječjeg romana podijeljeno u dva dijela. Prvi je dio (do šezdesetih godina) obilježen osobama, osobnostima, poglavito i stoga što je u tome razdoblju dječji roman tek utirao sebi put i drugi (od šezdesetih do danas) obilježen je silnim bujanjem dječjeg romana, mnoštvom dobrog štiva i još boljih književnika. (Hranjec, 1998:12)

3.1. „Juma“

Dječji roman, *Juma*, prožet osjećajima i posebnom emocijom uvodi čitatelja u svijet dviju suvremenih obitelji koje vode netipičan obiteljski život pogođen raznim tragedijama. Prerano dječje sazrijevanje, smrt, rastava, alkoholizam samo su neke od problematika koje obilježavaju Stuhleriterin iznimno uspješan roman. Da je iznimno uspješan govori i činjenica

da je 2007. godine nagrađen nagradom "Mato Lovrak" kao najbolji roman za djecu na hrvatskom jeziku.

Roman se sastoji od šest poglavlja koja su naslovljena kao šest susreta, unutar kojih svatko ima posebnu cjelinu, nazvanu po imenu jednog od važnijih likova (*Marija, Juraj, Zdenkica, Romeo, Jasna, Juma*). Likovi su dobili dovoljno prostora kako bi se čitatelj mogao uživjeti u različite situacije i perspektive, no ipak glavninu fabule nose djevojčica Marija i dječak Juraj. (Zalar, 2008:313)

Autorica započinje roman na humorističan način susretom dvoje djece koja se ne poznaju. Međutim, iz njihovog razgovora da se naslutiti da se Juraj i Marija već pri prvom susretu ne mogu podnijeti, upućujući jedno drugome raznorazne uvrede. U susretu dvoje djece ne može se naslutiti zbog čega su oni zapravo zajedno, dok se ne otkrije što njihove roditelje spaja: fizička privlačnost, ali i alkoholna ovisnost. (Zalar, 2008:313)

Pri prvom susretu Juraj i Marija uopće se nisu svidjeli jedno drugome. Najprije su se pogledali poprijeko, zatim narogušili spremni za obranu. Ili napad, ako zatreba...

- Što buljiš? – proskitala je djevojčica i prekinula njihovo tiho režanje.

Dječak jedva dočeka pa uzvratu istom mjerom.

- Ne mogu si pomoći. Uvijek sam takav kad ugledam žirafu...

- Kako li tek buljiš kada se pogledaš u zrcalo i vidiš konja! Iznenadiš se, ili si već navikao?

- Ako bolje razmislim, prelijepa si za žirafu!

- Glupane!

- Glupačo!...

- Zašto bih se trudio? Guska me ionako neće razumjeti.

- Tata ti je gusan...

- Tvoja mama se ipak zaljubila u tog gusana (Stuhldreiter, 2007:5-6)

Da Jurajevog oca Romea i Marijinu majku Zdenku (od milja zvanu Zdenkica) spaja i alkoholna ovisnost, govori činjenica da su djeca ostavljena sama u stanu, dok je ovo dvoje svoje druženje i „odlazak do trgovine“ pretvorilo u ispijanje alkohola na obližnjem šanku. Prema tome, na samom početku romana može se uočiti i problematika zanemarivanja djece uzrokovana alkoholnom ovisnošću s kojom se Zdenkica i Romeo bore već godinama.

Kroz strukturu zamišljenu u nizu događaja koji se potom fokusiraju na određeni lik, autorica

osvjetljava različite situacije u kojima dječak i djevojčica silom prilika prerano sazrijevaju. (Zalar, 2008:314) Tako, u prvoj cjelini romana naslovljenog *Marija* doznajemo o Zdenkicinju ovisnosti.

Mama je često bila vesela. Nekad manje, nekad više, ali tužna nije bila nikada. Bar ne u posljednje vrijeme...Iako je Marija baš to priželjkivala. Da se uozbilji i rasplače ako treba. ...kod njezine mame svakodnevno su tekli med i mlijeko što su se kupovali u bocama svih vrsta i veličina. Nekad su to bile male boce i tada bi njezina radost bila kraćeg daha. Pa je prešla na one s više sadržaja jer su obećavale radost koja će duže trajati. (Stuhldreiter, 2007:11)

Iz ovoga se citata, također, da naslutiti da Zdenkino naganjanje alkoholu nije započelo iz razonode ili dosade, nego je prouzrokovano određenom tragedijom. Naime, iz Marijine perspektive saznajemo o nesreći njezina oca i brata, o događaju koji je u potpunosti promijenio njihove živote i zaveo ih u crno.

Događaj što je sasvim izmijenio njezin život imao je baš taj oblik. Mučio ju je u obliku novinske vijesti iz crne kronike...U smrskanom automobilu, svjedočila su slova nimalo crnja od ostalih u novinama, život su izgubili muškarac i njegov dvogodišnji sin...Od toga dana mama više nije bila ista. Malo je to reći, zapravo uopće više nije nalikovala nekadašnjoj Marijinoj mami. Najprije je danima plakala. Zatim samo šutjela. (Stuhldreiter, 2007:12)

Nastojala je Marija „razbiti“ šutnju koja joj je, kao nevidljiva granica, prepriječila put do majčina srca. Pokušala joj je pomoći i iz toga se da naslutiti koliko je zapravo Marija zrelo pristupila cijeloj situaciji, dok je majka ostala zarobljena u prošlosti pronalazeći spas u alkoholu. Iz romana doznajemo da je Marija htjela razgovarati s majkom, međutim, nije ju htjela podsjećati na tužne dane. Isto tako, pokušala joj se i približiti, no majka ju je odbijala.

- *Hoćeš li mi pregledati zadaću?*

Ona bi je pogledala odsutno, iako je stara mama uvijek bdjela nad njezinim školskim obvezama. Čak pomalo i bila dosadna.

- *Kakvu zadaću? Imaš ti učiteljicu koja je zato plaćena. Kao da ja nemam i previše svog posla. (Stuhldreiter, 2007:13)*

Tragična nesreća s kojom se jedanaestogodišnja djevojčica Marija morala samostalno nositi, bez podrške majke, natjerala ju je na promjenu. Ponukana stanjem svoje majke i željom da joj pomogne, Marija se odriče svojih prava na djetinjstvo i prerano počinje gledati svijet očima

odrasle djevojke.

U početku se nadala, strpljivo podnosila dan za danom, a onda dignula svoje malene ručice od svega i počela na mamu gledati drugim očima. Počela se ponašati kao odrasla, ozbiljna osoba pa je jednoga dana jednostavno rekla: - Tako mora biti!

Bilo je to onda kad se vratila kući iz škole i shvatila da se mama uopće nije micala iz kreveta. Zazvonio je telefon, raspitivali su se zašto nije došla na posao. Marija je iznenadila samu sebe kako je mirno lagala objašnjavajući da je mama bolesna, ali će joj sigurno sutra biti bolje. (Stuhldreiter, 2007:17)

Jednako je uvjerljiv i opis duševnog stanja dječaka kojeg je majka napustila i koju više nije vidio do trenutka kad se zbiva radnja romana. (Zalar, 2008:314)

Desetogodišnji Juraj živi s ocem Romeom i svakodnevno proživljava isto što i Marija. Zanemaren od strane oca koji, također ima problema s alkoholom, Juraj vodi brigu o kućanskim poslovima i o samome sebi.

Činilo mu se kako je on svome ocu zadnja rupa na sviralu, da ga uopće ne primjećuje... (Stuhldreiter, 2007:34)

Ipak, Juraj svoju antipatiju prema ocu pokazuje, ne skrivajući svoje osjećaje, i suprotstavljajući mu se na razne načine.

Po stoti put Juraj se naljutio na sebe, kao i uvijek kada bi počeo ozbiljne razgovore sa starim. Al ni sada se nije mogao povući tek tako, da ne odapne bar jednu otrovnu strelicu.

- A kakvog bi ti posla mogao imati? Ne radiš ništa već skoro tri godine.

Stari se počeo povlačiti ne želeći rat sa svojim sinom.

...Pokunjuje se i nekako skupio pred onim što bi se još moglo upotrijebiti protiv njega. (Stuhldreiter, 2007:25)

Naime, Juraj zamjera svome ocu i krivi ga zbog odlaska njegove majke. Naime, Romeo i Jasna stalno su se svađali, ali to i nije bila neka novost. Međutim, malog je dječaka Juraja svaka svađa budila iz sna te bi on u strahu ležao u krevetu, bojeći se da ga njegova majka ne napusti. Međutim, njegovi su se strahovi ostvarili. Prerano odrastanje Juraja od trenutka kada ga je mama posjela na krevet uz riječi: *Ne mogu te sada povesti. Ali doći ću po tebe drugi puta.* (Stuhldreiter, 2007:33)

Međutim, Juraj je donio nekoliko ključnih odluka. Prvo da više neće spominjati mamu. Ili će

je spominjati što manje. (Stuhldreiter, 2007:38) Odlučio se posvetiti životu s ocem i unatoč svemu Juraj pokazuje svoju ljubav prema njemu u situaciji kada preuzme njegov posao koji ovaj nije mogao obavljati zbog još jednog pijanstva.

Na nesreću, i oni najsavršeniji planovi gotovo bi uvijek nailazili na ozbiljne poteškoće u obliku pogoršanog zdravstvenog stanja, koje bi se moralo liječiti za obližnjim šankom ili u miru svog doma. Naravno, s čašom kao najboljim lijekom. (Stuhldreiter, 2007:67)

Iako su dijelili slične sudbine, nosili se svatko sa svojom tragedijom, Juraj i Marija nisu mogli podnijeti jedno drugo. Bilo to zbog „avanture“ koju su dijelili njihovi roditelji ili zbog dječje netrepeljivosti njihov se odnos neće promijeniti sve dok zvijezde ne odluče tako *jer ipak mislile su valjda da je njihovo poznanstvo vrlo bitan događaj. (Stuhldreiter, 2007:45)*

Tako su nekako doživjeli jedno drugo Juraj i Marija. Kao napast, nepogodu od koje se treba zaštititi. Dobro da ne živimo blizu jedno drugoga pa nam se putovi ne isprepleću, mislili su oboje. (Stuhldreiter, 2007:45)

Međutim, roman kulminira onda kada se pokažu kratkotrajne strasti Romea i Zdenke te ona u teškom psihičkom i fizičkom stanju rodi Mariji i Juraju polusestru. (Zalar, 2008) Budući da se ona u tako teškom stanju nije mogla brinuti za svoju kćer, Marija preuzima inicijativu i odlučuje se brinuti za svoju sestru. Ovdje Marija pokazuje svoju zrelost, ali i prisiljenost da ukrade jer zbog pomanjkanja majčinog interesa i zanimanja za njih dvije malenoj Andromedi ponestalo je hrane.

Mama nije mogla uzvratiti tolikom pažnjom, niti je podnosila da se od nje previše očekuje. I što je onda Mariji preostalo nego da sama preuzme brigu o Malenoj. Njih su dvije prepustile mami da dane provodi s čašom u ruci ili se ludo zabavlja gledajući televiziju...Brinuti se o bebi koja svoju starost iskazuje mjesecima, nije bilo lako. Trebalo ju je hraniti, a mama je prepuštala Marijinoj snalažljivosti da to rješava. Novca obično nije imala pa je prvi puta u životu ukrala nešto u dućanu. (Stuhldreiter, 2007:87)

Kako ih je razdvojila, tako ih je i kratka romansa roditelja okrunjena rođenjem njihove polusestre opet spojila. Strah od socijalne radnice potaknuo je Mariju da osmisli plan pod nazivom Juma kako bi zajedničkim snagama s Jurajem spasila njihovu sestricu.

- *Nije više Andromeda?*

- *Jest, a zapravo nije. Odsad ćemo je zvati Juma. Moram nešto učiniti za nju. Ma što učiniti,*

moramo je spasiti.

...- Tebi treba sve nacrtati. JU kao Juraj i MA kao Marija, jednako je JUMA...Ona je naša sestra, a roditelji su joj skroz šašavi. Kao i naši, samo što smo ih mi dobili pojedinačno, a ona u paru. (Stuhldreiter:108)

Djeca preuzimaju inicijativu u svakoj mogućoj situaciji, stvaraju obrambene mehanizme prema susjedstvu i drugim ljudima, prešućuju, lažu pa čak i krađu. Često zamjenjuju roditelje u kućanskim poslovima, ne osjećajući mržnju bijes ili frustraciju. Za takve osjećaje nema mjesta ni vremena kad se preživljava. Zbog toga ovaj roman ne možemo nazvati tragičnim. Optimizam je puno primjerenija riječ. Ili hrabrost – poruka onima koji doživljavaju slično. Ostao bi on takav, optimističan, i da nije bilo pomalo ishitrenoga sretnog završetka u kojem su se poklopili povratak Jurjeve mame, udomljene zapuštene bebe i veliki zajednički ručak za sve likove priče. Kod ovakvih tema u literaturi za mlade uvijek ostaje pitanje trebaju li djeca toliko sretan završetak priče, ili je bolje ostaviti kraj otvorenijim, fluidnijim, nedovršenijim. Vjernijim životu. (Zalar, 2008:314-315)

3.2. „Gašpar i prijatelji“

Činjenicu da Đurđica Stuhldreiter voli pisati o „drugačijoj“ djeci, onoj - iz posljednje klupe, potvrđuje i njezin roman za djecu *Gašpar i prijatelji*. Napisan u šest poglavlja (*Patuljak dolazi, Mucko, Lukrecija, Strahimir, Gašpar, Patuljak odlazi*) ovaj je roman sedmo djelo po redu plodne osječke autorice.⁸ 2016. godine autorici je za djelo *Gašpar i prijatelji* dodijeljena nagrada „Anto Gardaš“ za najbolji dječji roman navedene godine.

Na početku romana autorica nas upoznaje sa središnjim likom Gašparom, šestogodišnjim dječakom koji ne čuje dobro, a gotovo da i ne govori. Zbog svog problema, Gašpar najčešće izbjegava druženje s djecom te dane provodi u kući i vrtu, družeći se sa svoja tri kućna ljubimca: mačkom Muckom, psom Strahimirom i papigom Lukrecijom. Naime, Gašpar zbog svoje naglušnosti ima problema s razumijevanjem ostale djece i zbog toga pribjegava druženju *samo s mačkom, psom i papigom koje je on zvao prijateljima*. (Stuhldreiter, 2016:13) Koliko god se roditelji trudili da dječaku osiguraju normalno djetinjstvo i društvo druge djece, Gašpar

⁸ Đurđica Stuhldreiter: *Volim pisati o "drukcijoj" djeci, onoj - iz posljednje klupe!* Pribavljeno 9.5.2018. sa <http://www.glas-slavonije.hr/328984/5/Djurdjica-Stuhldreiter-Volim-pisati-o-drukcijoj-djeci-onoj---iz-posljednje-klupe>

je najsretniji kada se iz tog nametljivog svijeta, kako ga doživljava, povuče u svoj mirni svijet u kojem komunicira samo sa svojim kućnim ljubimcima.⁹

Mama i tata stalno ga nagovaraju da se druži s djecom, što on baš i ne voli. Djeca, naime, uvijek nešto govore. Štoviše govore mnogo, smiju se, čak i viču. On bi u takvim prilikama vidio da im se miču usta, ali nije uvijek razumio što govore.

Gašpar, naime, nije sasvim dobro čuo.

- Ne, nije gluha. Samo je nagluha. Ima slušni aparat... (Stuhldreiter, 2016:13)

U želji da privuku djecu u vrt, koja bi se družila s Gašparom, roditelji postavljaju vrtne patuljke¹⁰ i tim činom autorica započinje radnju romana.

- Moći ćeš se više igrati ovdje u vrtu – veselim mu glasom mama objavi zaključak.

- S ovim tu? – zaprepasti se Gašpar. – Pa rekli ste da to nije živo.

- Naravno da nije! Ali opet...možda će u vrt poželjeti doći djeca iz susjedstva. (Stuhldreiter, 2016:18)

Vrtne patuljke, naime, umjesto radosti i igre u vrt donio negativno raspoloženje te se prema družini postavio neprijateljski. – *Ima li ovdje tko god pametniji? Ne da mi se objašnjavati ovoj glupačici! (Stuhldreiter, 2016:22)* Pokunjena takvim ponašanjem, družina odlučila protjerati patuljke i povratiti sebi mir koji su izgubili njegovim dolaskom.

- Nešto moramo poduzeti! – zaključio je Gašpar.

- Naravno, moramo otjerati. Tog...- odmah je predložio mačak.

S tako pametnim prijedlogom složio se pas glasno zalajavši, na što papiga doleti s vrha ormara i ponovi već rečeno, kao što papige i inače čine. (Stuhldreiter, 2016:27)

⁹ Đurđići Stuhldreiter nagrada 'Anto Gardaš' za najbolji dječji roman ili zbirku priča u 2016. godini. Pribavljeno 9.5.2018. sa <https://www.mvinfo.hr/clanak/djurdjici-stuhldreiter-nagrada-anto-gardas-za-najbolji-djecji-roman-ili-zbirku-prica-u-2016-godini>

¹⁰ Đurđići Stuhldreiter nagrada 'Anto Gardaš' za najbolji dječji roman ili zbirku priča u 2016. godini. Pribavljeno 9.5.2018. sa <https://www.mvinfo.hr/clanak/djurdjici-stuhldreiter-nagrada-anto-gardas-za-najbolji-djecji-roman-ili-zbirku-prica-u-2016-godini>

Hranjec (1998) govori o snažnoj sponi između djeteta i životinje koja je, ujedno, i glavna karakteristika ovoga romana. Vezano uz tu i ostale karakteristike koje obilježavaju ovo djelo moglo bi se zaključiti da je *Gašpar i prijatelji* animalistički roman.

Ne treba podsjećati kolike su sve spona između djeteta i životinja. Je li posrijedi spontana djetetova težnja da prijateljevanjem sa životinjama „stvora neku vrst mosta između stvari i čovjeka“? Mislim da bismo točnije tu prisutnost prokomentirali kao traženje prijatelja, druga u igri, suputnika u djetetovoj usamljenosti, osobito danas u ovo naše galopirajuće vrijeme. Zato su onda životinje i tako česti gosti u književnosti namijenjenoj najmlađima. (Hranjec, 1998:230)

Autorica, dakle, veliku pažnju usmjerava na animalistički svijet te neka poglavlja u knjizi posvećuje svakom Gašparovom ljubimcu pojedinačno. U tim poglavljima svaki ljubimac kreće na put u potragu za junakom koji će spasiti vrt od napornog i zlobnog patuljka. Prema tome, možemo uočiti da je i jedna od odlika ovog romana *pustolovnost ili avanturistika koja je, ujedno, i bitan dio dječje psihe – snažan i izdržljiv junak mora izvršiti težak zadatak.* (Žeko, 2008) Zanimljivo je i to da autorica kućnim ljubimcima pridaje, uz životinjske osobine, i osobine ljudi te tako životinje pričaju, svađaju se, utjeruju pravdu, dajući romanu i neki bajkoviti štih.

I njezin novi roman ima bajkovito tkivo, no bliži je, smatra Stuhlreiter, klasičnom poimanju bajke.¹¹

Ironičan je, ali ujedno i humorističan način na koji nam je autorica predstavila Gašparovu družinu. Naizgled nespojiva bića (pas, mačka i papiga) prikazana su kao najbolji prijatelji. Na isti takav način dodijelila im je imena i osobine. Tako je Mucko hrabar i mudrar mačak, *crn poput noći s tek jednom bijelom šapom* (Stuhlreiter 2016:8), ali i mrzitelj miševa. – *Ah miševe...Komu je još do njih stalo?* (Stuhlreiter 2016:8) Mucko dokazuje svoju hrabrost zapustivši se prvi u vanjski svijet kako bi pronašao junaka koji će protjerati patuljka iz vrta. Uz njega čvrsto stoji ili leti papiga Lukrecija koja je, kako je i tipično za jednu papigu, poprilično kreštava. U nekim trenucima u romanu je umišljena, a često ju ljute i uvrijede riječi ostale družine.

¹¹ *Durđica Stuhlreiter: Volim pisati o “drukčijoj” djeci, onoj - iz posljednje klupe!* Pribavljeno 9.5.2018. sa <http://www.glas-slavonije.hr/328984/5/Djurđica-Stuhlreiter-Volim-pisati-o-drukčijoj-djeci-onoj---iz-posljednje-klupe>

Lukrecija se morala opet uvrijediti, i to toliko da se u znak protesta zavukla u svoju krletku, čvrsto odlučivši da će progovoriti samo ako je oni lijepo zamole...A što se vi smijete? – ljutito im je odbrusila. Da je nije krasilo plavo perje, moglo bi se reći da je bila ljuta kao crvena paprika. (Stuhldreiter, 2016:9)

Da se autorica doista poigrala s karakterizacijom likova, potvrđuje i činjenica da mačak štiti psa i govori umjesto njega. Za razliku od neustrašivog mačka, pas Strahimir, od milja zvani Straško, boji se svega što ga okružuje. Zbog svoje bojažljivosti i silom prilika, „junak“ Straško zadnji odlazi u svoju pustolovinu.

- Strahimire, ti se svega bojiš. Ti niti u vrt ne smiješ izići bez Mucka. (Stuhldreiter, 2016:9)

- Baš dobro! – odahne Mucko koji je samo čekao kad će ga netko od njih stati povlačiti za rep. A uvijek bi dirali njega jer su se Strahimira bojali nemajući pojma da se on više straši njih. (Stuhldreiter, 2016:9)

Autorica dramaturški dobro razvija radnju u svakom poglavlju vodeći je prema žuđenom rješenju, nakon čega slijedi razočaravajući rasplet, tj. neuspjeh pothvata. Također je vrlo vješta u kreiranju zanimljivih likova koje „junaci“ u svojim lutanjima susreću. Pričanje je isprepletano blagim humorom koji proizlazi upravo iz naivnih postupaka likova. Radnju razvijaju i vode prijateljska nastojanja, tako da je cijelo pripovijedanje natopljeno plemenitim emocijama u svrhu pomaganja, a završno poglavlje je prava himna prijateljstvu.¹²

Naime, Gašpar je pronašao prave prijateljice, blizanke Loru i Laru, i cijelo njegovo lutanje u potrazi za prijateljima pripomoglo mu je da razvije sluh za ljude te tako on postaje sposoban razlikovati i najsitnije nijanse među zvukovima.

- Ti ne čuješ da ona koja je prva progovorila ima glas žut kao sunce i topao kao ljetni dan...Kako da to ne čuješ?

Strahimirova zbunjenost bila je sve veća i veća...- A ova druga? – pitao je kada je zbunjenost ustupila mjesto znatiželji.

- Njezin je glas plav...kao more...(Stuhldreiter, 2016:100)

Osim toga, Gašpar je i sa svojim novim prijateljicama, a i kako bi se suprotstavio patuljku, progovorio jasno i glasno.

¹² Đurđići Stuhldreiter nagrada 'Anto Gardaš' za najbolji dječji roman ili zbirku priča u 2016. godini. Pribavljeno 9.5.2018. sa <https://www.mvinfo.hr/clanak/djurdjici-stuhldreiter-nagrada-anto-gardas-za-najbolji-djecji-roman-ili-zbirku-prica-u-2016-godini>

Gašpar, koji je do tada stajao sa strane, odjednom zakorači naprijed. Približi se sasvim patuljku, pošuti trenutak pa progovori. Glasno i jasno, tako da je vrt i sve u njemu zaprepašteno utihnulo: - Čuj me, patuljče! Dobro me čuj što ću ti sada reći! (Stuhldreiter, 2016:113)

Od dječaka koji je na početku romana razgovarao samo sa životinjama te se nije volio isticati i družiti s drugom djecom, autorica dolazi do jednog sasvim novog dječaka koji uživa u druženju sa svojim novim prijateljicama. Ovom pustolovno-bajkovitom pričom u koju je ugradila niz uzbudljivih i maštovitih događaja što su ih proživjeli simpatici likovi oko Gašpara, autorica vrlo jasno pokazuje malim čitateljima kako je prijateljstvo velika vrijednost i da svatko treba imati prijatelje jer samo tako će život biti lijep i smislen.¹³

- Baš si pravi prijatelj!

Gašpar je bio presretan, toliko da je gotovo zapjevao od sreće. (Stuhldreiter, 2016:106)

¹³ isto

4. DJEČJA PRIČA

Slušanje, čitanje i kazivanje dječjih priča pridonosi razvijanju osjetljivosti za književni izraz. Pritom se u subjektu toga procesa, dakle i u djece/učenika i u roditelja, staratelja, odgojitelja i učitelja, razvijaju literarne i jezične sposobnosti. Dječja priča može biti i izvrstan način uspostavljanja i razvijanja bliskih odnosa između najmlađih recipijenata i odraslih, ostvarivanja živih susreta radosti, topline, blizine, razgovora, druženja, susreta sve potrebnijih življenju današnjice. Uza sve to, skupljaju se i dragocjena iskustva prijateljevanja s pričom, iskustva koja će se osjetiti i u kasnijim razdobljima života. (Visinko, 2005:31)

U literaturi iz područja dječje književnosti priča se uporablja „kao termin najšireg značenja koji može zamijeniti sve ostale nazive za kratke prozne vrste“. (Visinko, 2005, prema Težak, 1991) Priča je, znači, nadređen pojam koji obuhvaća kraće narativne tvorevine nazvane podvrstama priče, a to su bajka, fantastična priča i pripovijetka. (Visinko, 2005:34) Iz toga proizlazi i definicija da je dječja priča *glavna i najobuhvatnija vrsta dječje književnosti. Ona prati djecu od trenutaka kad počinju usvajati jezični sustav i ne napušta ih do kraja djetinjstva.* (Crnković i Težak, 2002:21) Prema tome, Crnković i Težak (2002) tvrde da je priča djetetu vrlo bliska književna vrsta jer dijete bez čuđenja prihvaća pojave ili likove kakvih u stvarnosti nema: divove, vile, patuljke, vještice i dr. Iz toga se da zaključiti da su fantastično ili čarobno glavne odrednice priče.

Što se tiče podjele po postanku Crnković i Težak (2002) priču dijele na narodnu i umjetničku. Nadalje se, narodna priča dijeli na bajku, mit, legendu, novelu i anegdotu. Međutim, najvažnije su vrste među njima bajka i novela. Umjetnička se priča dijeli na bajku (po uzoru na narodnu bajku), fantastičnu priču i na priču temeljenu na realističnoj pripovijetki.

Crnković navodi da se najveći dio priča svodi na tri dominantna tipa, odnosno „najvažnije varijante priče“: narodnu bajku, umjetničku bajku i fantastičnu priču. (Visinko, 2005, prema Crnković, 1990) U svom preglednom djelu *Dječja književnost* Crnković donosi pregled čak osam kriterija podjele priče: *prema postanku, prema tipu čudesnoga, prema efektu, namijeni ili podtekstu, prema odnosu, prema tradiciji, prema elementu igre, prema junacima i prema završetku.* (Visinko, 2005, prema Crnković, 1967)

Kao bitne odrednice dječje priče, Dubravka Težak navodi razumljiv, jednostavan stil pisanja („stil i jezik prilagođen djeci“), djeci bliske motive, pretežito iz njihova života, pojavnost više likova, ali s usmjerenošću na jedan lik do dva lika, koji su najčešće djeca, s tim što se unutarnost likova ne produbljuje te na prikaz jednog događaja. (Visinko, 2005:36) Međutim,

tvrdnju da su likovi najčešće djeca, Visinko (2005) smatra djelomično točnom. Naime, u dječjoj se priči osim likova djece pojavljuju i životinje, biljke, i izmišljena bića te oživljena predmetna stvarnost. Navedene se odrednice mogu upotrijebiti u tumačenju razlika između dječje priče i pripovijetke. Pripovijetka iziskuje veći napor i stupanj jezične literarne sposobnosti recipijenta, dok se u dječjoj priči ne očekuje složenost niti zamršenost odnosa među likovima. Recepcija dječje priče ovisi o više čimbenika (o djetetu, o posredniku – roditelju, odgojitelju, učitelju – o komunikacijskoj situaciji) te iako, mnoge dječje priče, bajke, posebice fantastične priče u sebi nose dozu složenosti i zamršenosti, one se čitaju i prepričavaju pa su gdjekad prihvaćene kao drage, a kadšto daleke i strane. To su, najčešće dječje priče objavljene u uglednim dječjim časopisima *Radost i Smib* koje se ne mogu pohvaliti jednostavnošću stila i jezika. (Visinko, 2005:36-37)

Počeci hrvatske dječje književnosti ne sežu daleko u prošlost. Tako početak hrvatske dječje priče vezujemo uz drugu polovicu 19.st., premda je i prije bilo pokušaja stvaranja tekstova za djecu. (Visinko, 2005:45)

4.1. „Pričam ti priču“

Pričam ti priču je zbirka malih pričica o velikim temama prilagođena mladima i najmlađima. Odiše jednostavnošću, čistoćom, vedrinom i duhovitošću. Zanimljive kratke priče povezane su sadržajnim porukama i progovaraju o važnim temama, ne samo za dijete već i za odrasle.¹⁴

Hranjec se u pogovoru *Male priče o velikim stvarima* između ostaloga osvrnuo i na naslov zbirke. On nam se može činiti stereotipnim, može zvučati pomalo žargonski („samo ti meni pričaj priče“, tj. izmišljaj, „farbaj“!), ali će prije biti da autorica upućuje, makar i implicitno, na usmeno književni kontekst, ne dakle na pisanje, nego na pričanje, pripovijedanje priče, a to je već usmena komunikacija, situacija koja može pretpostaviti mamino/bakino pričanje „za laku noć“, ili bilo kakvu sličnu situaciju u kojoj je dijete slušatelj. A činjenicu osnažuje i nekoliko uvrštenih izreka koje jasno upućuju na usmenonarodno izvorište: *Gdje čeljad nije bijesna, ni kuća nije tijesna, Kod kuće je najljepše, Ljubav je slijepa*, što pak ujedno aktualizira i funkciju usmenoknjiževne mikrostrukture kao potvrđene mudrosti i izvan izvornoga njezinog konteksta. (Hranjec, 2017:93)

¹⁴ *PRIČAM TI PRIČU - Đurđica Stuhlreiter*. Pribavljeno 20.5.2018. sa <http://www.alfa.hr/vijest/pricam-ti-pricu-djurdjica-stuhlreiter>

Autorica ovom zbirkom potvrđuje, odnosno oprimjeruje što je dječji – književni podtekst: opsegom primjeren mlađima i najmlađima odlikuje se iznimnom čistoćom, prohodnošću i jednostavnošću sa stanovitom sadržajnom porukom, najčešće na kraju narativne ministrukture. (Hranjec, 2017)

Zbirka se sastoji od četiri dijela: *O slikanju prirode, O životinjama i još koječemu, O igri, prijateljstvu i...te O svemu i svačemu*. U svakom od ovih poglavlja autorica na zanimljiv i poučan način progovara o velikim temama i to ne samo za dijete, već i za mlade i odrasle osobe. Stoga, mogli bismo reći da se pred čitateljem nalazi *vrlo čista, disciplinirano strukturirana zbirka, lišena svih suvremenih, ponekad i otrcanih stilskih i sadržajnih egzibicionizama*. (Hranjec, 2017:96)

4.1.1. „O slikanju prirode“

Prvo poglavlje zbirke, *O slikanju prirode*, objedinjuje – kako naslov rječito najavljuje niz malih slika iz svijeta prirode kojima se autorica dokazuje kao spisateljica istančana književnoga sluha i smisla za tzv. male stvari: tako je prirodu najljepše naslikao Rujan; ivančica bi htjela blizinu drugoga cvijeta; oblak bi se igrao s cvijećem, a kad ga ono odbija on proplače, cvijet na livadi nije što i onaj, zarobljen u vazi na balkonu, voće se na stolu svađa koje je najbolje dok na koncu sve zajedno ne završi kao voćna salata i slično tomu. Pričice povezuje osnovna poruka: imajmo oko (i nos i sluh, dakle sklonost) za izvornu prirodu, oslušujmo je, a ne dirajmo jer i ona, svi njezini mali biljni stanovnici imaju – dušu...(Hranjec, 2017:94)

Autorica ovim poglavljem skreće veliku pozornost na važnost prirode u ljudskom životu. Naime, kroz pričice i detalje želi osvijestiti malim čitateljima ljepotu prirode i važnost brige o okolišu u kojem borave. Naglašava da će spoznati pravu njezinu ljepotu ukoliko svoja osjetila usmjere na nju, jer *Sreća - to je biti sa prirodom, gledati je i s njom govoriti*.¹⁵

4.1.1.1. „Kako naslikati prirodu“

Posebnu ljepotu prirode, Đurđica Stuhldreiter, naglašava kratkom pričom *Kako naslikati prirodu?* Dakako, prirodu je teško naslikati, posebice kada se ono što je na neki način čini najljepšom u određeno doba godine, brzo mijenja. Teško je uzeti kist u ruke i oslikati prirodu bojama i mirisima koji ju krasi iz mjeseca u mjesec jer tek što se oslika jedan

¹⁵ *Priroda*. Pribavljeno 20.5.2018. sa <http://citati-izreke.net/Priroda.html>

dio, dolazi drugi koji mijenja sve itd. Autorica nam to dočarava na jedan specifičan način – kroz razgovore između mjeseci u godini. Naime, svi su oni podrugljivo brisali i mijenjali sliku što ih je njihov prethodnik načinio. Bojali su sliku različitim bojama, trudeći se prirodu načiniti najljepšom i prepoznatljivom upravo po njima. Tako je Rujan „glavni protagonist“ ove priče nastojao nadmašiti sliku prirode koju je postavio Kolovoz, ni ne primijetivši da mu se iz prikrajka smješka Listopad. Autorica ovom pričom malim čitateljima naglašava ljepotu prirode kroz sve mjesece u godini, boje, mirise koji ju krase i koji se mijenjaju te ju čine posebnom svakim godišnjim dobom.

4.1.1.2. „Proljetna priča“

Proljeće, godišnje doba koje briše hladnu zimu, tmurne oblake i čini prirodu življom nego ikada. Bude se životinje i prve proljetnice te priroda odiše posebnim mirisima i bojama. Tako nam autorica i ovom pričom progovara o pravoj ljepoti prirode posebice kada ona zaživi u proljeće. Dijalogom prvih proljetnica autorica predstavlja malim čitateljima njihovu pravu istinsku ljepotu i važnost. Da je svaka proljetnica lijepa na svoj način govori njihovo međusobno hvalisanje na livadi obasjanoj toplim proljetnim suncem.

Napokon je svoje lijepe oči otvorila i ljubica.

- Lijepo izgledaš – rekli su joj.

- A ti, dragi moj, imaš lijepu žutu boju – obratila se ona jaglacu.

Pogled joj je zastao na visibabi.

- ti si nekako blijeda. Podsjećaš me na snijeg.

- Kakav snijeg, ne spominji ga! – usprotivila se ona. – Bolje da mlijeko, ili šlag, ili... (Stuhldreiter, 2017:11)

Njihovo uživanje prekine mali bucmasti oblak u želji da i on pozdravi prve vjesnike proljeća. Međutim, proljetnice se pobuniše protiv oblaka te se on silno rastuži i zaplače.

Njegove su suze kao topla proljetna kiša padale po livadi i proljetnom cvijeću. (Stuhldreiter, 2017:12)

Autorica na jedan poseban i maštovit način dočarava malim čitateljima pojavu proljetne kiše i isto tako ostavlja njima na razmišljanje jesu li proljetnice pravilno postupile prema usamljenom oblaku željnom igre.

I ovom pričom Stuhldreiter naglašava svojoj čitateljskoj publici jedinstvenu prirodu koja nas okružuje i kojoj je potrebno posvetiti pažnju i naša osjetila jer ćemo tako prepoznati duše malih biljnih stanovnika koji u njoj borave i poistovjetiti se s njome.

4.1.2. „O životinjama i još koječemu“

O životinjama i još koječemu naslov je drugog poglavlja; floristički svijet zamijenio je animalistički, no pristup je autoričin ostao isti – „o koječemu“ upravo sugerira baš tu poučnost, bolje: upitanost, opomenu podtekstom. Tako znatiželjni mrav u carstvu snova želi vidjeti što je izvan njegovog doma, no kad se probudio složio se s roditeljima, djevojčica je našla prijateljicu u maloj, dolataloj mački jer bi uvijek poslije škole *Katarinu dočeka*o prazan stan. *Otključala bi vrata i ušla u svoj dom, ali tamo nije bilo nikoga. Mama i tata bili su na poslu pa je morala sama preživjeti vrijeme do njihova dolaska*; crvima je najbolje u jabukama koje nisu prskane, tek jednome od njih nije jasno kako su ljudima ukusne upravo one, poprskane? Svim takvim pričicama u dahu autorica vrlo uspješno, jednostavno i čitko uspijeva upozoriti na neke suvremene pojave među ljudima, sve u skladu s iskustvom pretpostavljiva čitatelja. Animalistika, dakle, u zbirci nije tek na razini opisnoj, nego nastavlja odnos koji je formulirao još Hegel – da, naime, životinje služe kako bi se nešto reklo o ljudima. (Hranjec, 2017:95)

4.1.2.1. „Znatiželjni mrav“

Ova kratka priča, kako joj i sam naslov kaže, govori o jednom malom znatiželjnom mravu koji je bio željan novoga iskustva i upoznavanja svijeta oko sebe. Budući da malenome nije dozvoljeno napuštati cvijeće, travke i ostale mrave s kojima živi, jedino što mu preostaje je sanjariti o dalekom svijetu i ljudima koji žive na njemu.

Prepuštao se maštanju i zadrijemao, a ubrzo i zaplovio u carstvo snova. Snivajući slatko, mravić je vidio kako se na livadi odjednom stvorila plavokosa djevojčica. Malo se ogledala kao da nešto traži, a potom je ubrala cvijet na kojem se nalazio mravić i odnijela ga svojoj kući.

Čega tu sve nije bilo! Toliko toga novog i sasvim drugačijeg od njegove livade. Mali je mrav mogao istraživati novi svijet do mile volje. (Stuhldreiter, 2017:27)

Međutim, kada je došlo vrijeme za počinak, mali je mrav osjetio tugu i sjetu što njegovi roditelji nisu kraj njega. U tom se trenu probudio i slika njegove majke obasjane suncem

pomogla mu je da shvati da je *kod kuće najljepše*.

Iako je protagonist ove priče mali mrav, on posjeduje ljudske osobine, osjećaj znatiželje koji ga tjera spoznati i okusiti nešto novo. Stoga nam autorica na kraju ove pričice donosi jednu važnu i ključnu poruku koja je itekako istinita – bez obzira gdje željeli otići ili gdje odemo uvijek će nam srce čeznuti i još više zaigrati na sam spomen našeg doma i zavičaja.

4.1.2.2. „Roda, žaba i zeleno prijateljstvo“

Činjenica da je autorica ovo poglavlje posvetila animalističkom svijetu potvrđuje i ova priča prožeta vedrinom, duhovitošću i prijateljskim osjećajima. *Roda, žaba i zeleno prijateljstvo* govori o malenoj rodi i njezinom prvom izlasku u veliki svijet. Već nam i sam naslov priče nalaže da će njezin prvi izlazak biti itekako neuobičajen, ali isto tako i zapamćen. Naime, malu su rodu roditelji upoznali s pravilom da treba slijediti zelenilo i ne skretati s puta, ali ne i s načinom lovljenja žabe. Tako je ona bila prepuštena samoj sebi i svojoj snalažljivosti. Rodino je neiskustvo osjetio njezin plijen koji ju je na duhovit način iz „grabežljivca“ pretvorio u prijatelja.

Žabi je postalo jasno s kim ima posla. I kad je shvatila da joj ne prijete nikakva opasnost, vratio joj se i smisao za šalu.

- Slušaj me dobro! Uzmi me u kljun i odnesi do bare. Ti imaš krila i brže ćeš doletjeti nego ja doskakutati. Tamo je moja kuća.

- Dobro! – složi se roda. – Ali mislim da te trebam odnijeti svojoj kući, u naše gnijezdo.

Žaba se tobože zabrinu.

- Što li će reći tvoji roditelji kada saznaju kako se nepristojno ponašaš? I sama kažeš da je zelenilo tvoj najveći prijatelj. Zar ne znaš da prijateljima treba pomagati? (Stuhldreiter, 2017:42)

Tako je rodin prvi izlazak u svijet ostao zapamćen po sklopljenom prijateljstvu sa žabom. Žabina mudrost i dosjetljivost te rodina naivnost i neiskustvo izrodili su pravo i neobično prijateljstvo koje potvrđuje činjenicu da ono ne prepoznaje granice. Autorica zaokružuje ovu malu priču poukom kojom usmjerava svoje čitače na veliki značaj prijateljstva – *prijateljima se treba radovati, ma kakvi oni bili.* (Stuhldreiter, 2017:43)

4.1.3. „O igri, prijateljstvu i...“

Treće poglavlje, nakon florističkih i animalističkih motiva, autorica ispunjava temama u

kojima je u središtu samo dijete. Ovo poglavlje nije samo *Igra, prijateljstvo i...*, nego znatno više. Znati smoći snage za reći „oprosti“ , pobijediti nečije omalovažavanje dobrotom, razvijati prijateljstvo s onima kojima je naviše potrebno, to su neke od tema u ovoj cjelini. No dva teksta zaslužuju osobitu pozornost, već i zato što tematskom naznakom posve razložno mogu biti zametci za znatno širu strukturu, *Pismo i Razorena obitelj*. Pričama u ovom poglavlju, Đurđica Stuhldreiter, svojoj čitalačkoj publici „uozbiljuje“ i problematizira stvarnost koju živimo. (Hranjec, 2017:96)

4.1.3.1. „Pismo“

U središte ove kratke, ali poučne priče, Stuhldreiter stavlja djevojčicu Doru čiji roditelji spas od besposlice i bolji život planiraju potražiti u Americi. Pogođena takvom vijestima, *Dora je bila zabrinuta. Nije mogla zamisliti da će morati otići. Ostaviti prijatelje, svoj razred. A tek vrt u kojem će se uskoro zacrvenjeti prve jagode, pa ptice čiji ju je cvrkut bio, kesten koji će zamirisati ujesen. I čim bi pomislila na sve to, počele su je gušiti suze i bila je spremna briznuti u plač.* (Stuhldreiter, 2017:55)

No, shvatila je Dora, da preseljenje u Ameriku ne smije utjecati na njezine ocjene u školi kojoj se već pomalo bližio kraj. Zaokupljena učenjem, Dora, prima omotnicu od poštara koju nemarno s ostalim knjigama sprema u ladicu. Omotnica koju je Dora primila imala je veliku važnost jer su u njoj bili svi papiri potrebni za seobu u Ameriku. Kako su dani prolazili, tako su i Dorini roditelji očajavali jer bez potrebnih papira nisu mogli napustiti zemlju. Splet okolnosti te dolazak novog pisma u kojem saznajemo da je Dorina majka dobila posao, mladoj je obitelji obećavao bolju budućnost i ostanak u našoj zemlji. Dorino priznanje da im je zaboravila predati omotnicu s papirima više nije bilo važno i tad se ona *veselo nasmiješila pa pokazala na kuće u daljini, na zelene brežuljke u plavo nebo s tek pokojim oblačkom. – Recite i sami, zar igdje ima ovakve ljepote?* (Stuhldreiter, 2017:58)

Pismo bi trebala pročitati svaka obitelj prije odluke o odlasku „trbuhom za kruhom“ u tuđe kuće na tuđe zelene brežuljke! Tekst je aktualan u ovoj našoj obremenjenoj hrvatskoj zbilji, tekst koji naglašeno opominje i kao da govori – pitamo li pri takvim odlukama svoju djecu? (Hranjec, 2017:96) Ponukana takvim razmišljanjem i činjenicom da sve više mladih obitelji danas napušta našu zemlju, inspiriralo je autoricu da ovom pričom poruči i odrasloj publici da dobro razmisle o odlasku i svojim egoističkim nakanama jer tu su i njihova djeca koja također imaju osjećaje, prijatelje i djetinjstvo koji ih vežu za *najdraža i najljepša mjesta na svijetu* –

svoj dom i zavičaj. (Stuhldreiter, 2017:58)

4.1.3.2. „Razorena obitelj“

Problematika rastave braka nije zaobišla ni ovu Stuhldreiterinu zbirku jer u priči *Razorena obitelj* autorica u prvi plan stavlja djevojčicu Jagodu i osjeća je izazvane odlaskom njezina oca. Naime, misleći samo na svoje potrebe i na to kako da zadovolji i usreći sebe, Jagodin otac ostavlja nju i njezinu majku. Na rastanku mu Jagoda daruje lančić Bambija. – *Bambi će te čuvati i podsjetiti ako zaboraviš na mene.* (Stuhldreiter, 2017:66)

Postavljajući pitanja o tome što je razorena obitelj, Jagoda je odgovor dobila na okrutan način – tako što je postala dijelom iste. Biti dijete razorene obitelji nije se Jagodi činilo tako strašnim jer *odjednom su svi za nju imali vremena više nego prije i toliko je obasipali pažnjom kad bi bila kod njih da joj je već postajalo neugodno. A bake i djedovi kao da su se natjecali tko će joj više ugoditi.* (Stuhldreiter, 2017:66)

Lančić koji je Jagoda darovala i povjerila svome ocu na čuvanje simbolizirao je nezaboravak i Jagodinu ljubav na koju će ga mali privjesak Bambija uvijek podsjećati. Međutim, upravo taj lančić, viđen na vratu očeve nove djevojke, postane simbolom Jagodine spoznaje o tome što je zapravo razorena obitelj.

Jagodi je odjednom postalo silno neugodno, kao da je uhvaćena u nečem jako ružnom. Zastidjela se zbog svog Bambija i, jedva suzdržavajući suze, potrčala kući. (Stuhldreiter, 2017:67)

Ovom kratkom pričom autorica odrasloj publici, također, postavlja isto pitanje kao i iz prethodne priče: *Pitamo li svoju djecu za mišljenje pri donošenju važnih odluka?.* U slučaju ove priče pitanje se može manifestirati kao *Misle li doista svi takvi očevi na patnje svoje djece ili su rukovođeni samo egoističkim nakanama?* (Hranjec, 2017:96) Teško je pronaći odgovore na ova pitanja, no, autorica želi usmjeriti rastavljene roditelje na dobrobit svoje djece. Dijete nije krivo ni odgovorno ukoliko se dvoje ljudi želi rastati i s obzirom na to potrebno mu je osigurati normalno djetinjstvo i njegove potrebe stavljati ispred svojih. Dijete je posebno osjetljivo na odlazak jednog roditelja jer tad se njegov život mijenja i potrebno je osigurati da ta promjena ostavi što manje traga na njegovo djetinjstvo.

4.1.4. „O svemu i svačemu“

Posljednje poglavlje zbirke *O svemu i svačemu* nastavak je na prethodnu cjelinu.

Progovarajući na duhovit način „o svemu i svačemu“ autorica i dalje naglasak stavlja na teme u kojima je u središtu dijete. Ovim poglavljem autorica zaokružuje zbirku u cjelini stavljajući „točku na i“ na svoj narativni diskurs.

4.1.4.1. „Bajke, bajke“

Priča *Bajke, bajke* govori o tinejdžerki koja je kao mala strašno voljela da joj majka čita bajke. Slušala ih je *razrogačenih očiju, uživajući u čudesnim bićima i čarolijama koje su se događale u tom svijetu mašte.* (Stuhldreiter, 2017:77) Međutim, danas više ne vjeruje u njih, ali i dalje ima osjećaj kao da ju one „progone“. Tako svoj život s majkom poistovjećuje sa životom likova iz bajke, kao što su primjerice Pepeljuga i Snjeguljica, tvrdeći da ima ograničenu slobodu u zabavljanju, pritom misleći na duži ostanak u gradu.

Autorica nam ovom kratkom pričom prezentira tipičan problem s kojim se tinejdžeri susreću i danas, a to je život pod kontrolom roditelja. Iako su oni u godinama kada misle da su dovoljno zreli i da mogu donositi odluke sami za sebe, roditelji su tu da ih usmjere svidjelo se to njima ili ne. Budući da većinom odgovaraju sa negodovanjem, tinejdžeri počinju kriviti svoje roditelje da im oduzimaju pravo na slobodu ne shvaćajući, pritom, svoju nezrelost i spoznaju da oni sami još ne znaju dovoljno o životu. Svi smo mi bili tinejdžeri i bar jednom u životu okusili zabranu izlaska kao i protagonistica naše priče te se možemo na tren poistovjetiti s njome. Međutim, autorica i roditeljima na neki način poručuje da previše kontrole i nedovoljno sluha za svoje dijete može imati loše posljedice. Tako protagonistica svoj san u kojem je ona proživljava bajku završava rečenicom:

I neka me onda netko pokuša uvjeriti da prekomjerno čitanje bajki ne može biti štetno. I za djecu, i za roditelje. (Stuhldreiter, 2017:78)

4.1.4.2. „Biserne suze“

Biserne suze priča je koju baka pripovijeda svojoj unuci kako bi smirila njezin plač zbog prve nedovoljne ocjene iz matematike. Iako baka nije znala pričati priče, potrudila se kako bi utješila svoju unuku i pomogla joj da ostavi iza sebe to neugodno iskustvo.

Na starom stablu, zaustila je ona, na ogoljeloj grani, pjevala je ptičica. Putem je naišao neki čovjek i zastao zadivljen njezinom pjesmom. U početku je samo slušao taj očaravajući zvuk što se razlijevalo oko njega, a onda je pogledom potražio stvorenje koje je svojom pjesmom

tako veličanstveno slavilo prirodu i njezine čari. Zapanjen, vidio je kako je ta lijepa pjesma praćena suzama, i to ne običnim, nego bisernim suzama. Još je jače zavolio čudesnu ptičicu.

- Voliš li me zbog bisera? – upitala ga je ona.

- Možda – odgovori čovjek nesigurno.

No morao je sebi priznati da ga sada manje očarava njezina pjesma i da mu pogled sve češće bježi prema raskoši bisera. Vidjevši to, ptičica tužno uzdahne.

- Vi ljudi tako malo cijenite ljepotu.

Tada se dogodilo čudo. Biserno zrnje koje je kapalo iz njezinih očiju pretvorilo se u led, a pjesma je utihnula. Priroda je izgubila svu raskoš i ljepotu bez te pjesme, ali oni koji su prolazili pored stabla ionako nisu za to marili. Nisu imali vremena niti za pjesmu, niti za biserne suze.

A onda, jednoga dana, ptičicu je ugledao razigrani dječak.

- Čudno, ptičica koja plače – pomisli. – Kad bih je bar mogao razveseliti i otopiti njezinu tugu. Sve bi bilo ljepše kad bi nam zapjevala. I gle! Riječi tog iskrenog djeteta otopile su ledene suze, a pjesma je opet zaplovila beskrajnom ravnicom, žutim morem klasja i bogatim voćnjacima. Priroda se opet nesebično davala svima koji su znali uživati u njezinim darovima. (Stuhldreiter, 2017:82-83)

Ovom čarobnom „pričom u priči“ autorica pokazuje svoj istančan književni stil i bogatstvo pripovijedanja. U svijetu u kojem ljudi najveću pažnju obraćaju na materiju, autorica naglašava dječju nevinost kao jedino što je ostalo ispravno, neiskvareno i što nam daje nadu u bolje sutra. Iako, sama priča *Biserne suze* daje određenu notu cjelovitoj priči, nije najvažnija, jer ono što je pomoglo djevojčici da se smiri je bakina ljubav, *najveće blago s kojim se nisu mogli mjeriti svi biseri ovoga svijeta.* (Stuhldreiter, 2017:83)

4.2. Bilješka o ilustratorici

Marsela Hajdinjak rođena je u Zagrebu 1967. godine. Nakon završene Škole primijenjene umjetnosti i dizajna diplomirala je na Tekstilno – tehnološkom fakultetu u Zagrebu, smjer dizajna tekstila i odjeće. Profesionalno se bavi ilustracijom od 1996. godine, a svoje radove objavljuje u dječjim časopisima, ilustrira udžbenike, knjige i slikovnice. Dobitnica je više priznanja na području ilustracije: pohvale Lice knjige za najbolje ilustriranu knjigu, 2010./2011. Za slikovnicu *Zeko i potočić* Branka Mihaljevića, 2012. za slikovnicu *Nezadovoljna bubamara* Sunčane Škrinjarić. Osim toga tri puta dobila je nagradu „Grigor Vitez“: 2006. godine za slikovnicu *Vodenjak i stara kruška* Želimira Hercigonje, 2015. za

slikovnice *Djevojčica sa šibicama* H.C. Andersena i *Maca papučarica* Ele Peroci te 2017. za slikovnicu *Slavuj* H.C. Andersena.

Godine 2014. slikovnicom *Nezadovoljna bubamara* ušla je u časnu listu IBBY-ja (The International Board of Books for Young People), a iste godine primila je Priznanje za ilustracije u slikovnici *Djevojčica sa šibicama* H.C. Andersena na Hrvatskom biennalu ilustracije u Klovićevim dvorima. Članica je ULUPUH-a i HZSU-a. Živi i radi u Zagrebu. (Stuhldreiter, 2017:99)

5. PRIPOVIJETKA

Nasuprot većini ostalih žanrovskih kategorija hrvatske dječje književnosti (roman, bajka, fantastična priča i sl.) koje su od početaka akademskog proučavanja dječje književnosti neprestano mijenjale opseg, značenje i status, pripovijetka se do danas razumijeva u okvirima kojima ju je opisao Crnković u *Dječjoj književnosti*, dakle, kao tekst koji je pisan „u skladu s onakvim načinom pisanja koji obično zovemo realističkim“ (Hameršak, Zima 2015:140, prema Crnković 1967.)

Pripovijetki se, kao književnoj vrsti, pridaje tradicionalno rubni analitički status, odnosno sekundarni položaj. U *Dječjoj književnosti*, Crnković tumači pripovijetku primarno uz roman, tj. ne označava ju kao samostalni žanr. U književnosti Jože Skoka pripovijetka se trebala reafirmirati kao samostalni žanr objavljivanjem *Razigranog vrtuljka*, međutim, to se nikada nije dogodilo. Iako je pripovijetka žanr s kojim krajem 18. st. prema nekim interpretacijama započinje hrvatska dječja književnost u užem smislu, toj se književnoj vrsti i dalje posvećuje slab analitički interes. (Hameršak, Zima, 2015)

1978. godine Zalar objavljuje studiju o hrvatskom dječjem romanu u kojoj roman pozicionira kao samostalan žanr, čime se pripovijetka trajno istiskuje iz tog kruga analitičkih interesa. Iste godine Crnković objavljuje studiju o povijesti hrvatske dječje književnosti 19. st. u kojoj se pripovijetki dodjeljuje središnje, ali i vrijednosno negativno konotirano mjesto. Za razliku od *Dječje književnosti* u kojoj se, kako je rečeno, pripovijetka javljala isključivo rubno, u pravilu uz roman, u studiji o hrvatskoj književnosti 19. st. o njoj se govori kao o žanru kojem se u analiziranom razdoblju tada na produkcijskoj razini posvećuje najviše pozornosti. (Hameršak, Zima, 2015:141-142) U *Povijesti hrvatske književnosti I* pripovijetku, pak, ne nalazimo u pregledu žanrova dječje književnosti, a sličan status ima i u *Pregledu hrvatske književnosti (2006)* gdje je Hranjec smješta kao podvrstu priče. (Hameršak, Zima, 2015)

Crnković pripovijetku izjednačava s moralističkom pripovijetkom čije su temeljne odrednice: poučljivost, shematičnost, oslonac na primjere, stalni likovi (djeca, dobročinitelji i sl.), zatim naslovi i podnaslovi koji često sažimaju pouku koja se i eksplicitno iznosi na kraju teksta, primjena načela nagrade i kazne, milosrđe kao ključna tema i vrlina i sl. (Hameršak, Zima, 2015:143)

Temeljem svojih istraživanja Milan Crnković utvrđuje razlikovanje priče od pripovijetke. Odatle tumačenje Dubravke Težak da je pripovijetka *narativna tvorevina koja se temelji na*

prisutnosti realističke motivacije. Proučavajući razvoj hrvatske dječje književnosti u dječjim časopisima *Bosiljak, Smilje i Bršljan*, Crnković je utvrdio: *Naziv priča uglavnom rabe, umjesto naziva bajka, gatka i sl., i urednici i dječji pisci 19. st. te oni na početku 20. st. i razlikuju u većini slučajeva, pripovijetku kao tekst bez čudesnog i priču kao tekst s elementima čudesnog.* Stoga je u svojoj studiji Crnković pregledno naveo priče i zbirke priča odjelito od pripovijedaka i zbirke pripovjedačke proze (Visinko 2005:34, prema Crnković 1978)

U osnovnoškolskim hrvatskim čitankama, odnosno, u metatekstovima čitanki češće nailazimo na termin priča. Pripovijetka se spominje tek kad je riječ o duljim proznim tekstovima. Znači, kada se i razlikuje dječja pripovijetka od priče uzrok tome nije realističnost u prikazivanju likova i događaja, nego duljina teksta, koja pretpostavlja složeniji sadržaj (razvoj fabule, karakterizacija likova). (Visinko, 2005:35)

To je pak u skladu s genološkim određenjem da je priča kraća od novele, a ona pak kraća od pripovijesti/pripovijetke. (Visinko, 2005:35, prema Pavličić, 1983 i Solar, 1997)

5.1. „Kao da se ništa nije dogodilo“

Svjetovi se često, a da toga nismo ni svjesni, vrte oko nas nekom čudnom brzinom koju ne možemo ni kontrolirati, a nerijetko ni razumjeti. Kako osunčani i stabilni, tako i oni drugi, mračniji, nestabilniji, oni u kojima nam se iz dana u dan čini da nam netko izmiče tlo pod nogama. (Peti – Stantić, 2012:233)

O tim svjetovima piše Đurđica Stuhleiter u svojoj proznoj zbirci *Kao da se ništa nije dogodilo*. To je zbirka od deset zaokruženih pripovijedaka povezanih zajedničkom tematskom okosnicom nasilja među mladima: *Šampon protiv suza, Školska ekskurzija, Kao da se ništa nije dogodilo, Je li netko za sendvič?, A što ako je Romeo imao curu?, Kafić na kraju ulice, Dvije pravo, dvije krivo, Kiflice, jezik i ostalo, Tko se boji miša još?, Klub mrzitelja.*

Iako svaka priča djeluje zasebno, međusobno su povezane nizom tematsko – motivskih sklopova: osim već spomenutog nasilja kao središnje teme, to su i (ne) pripadnost krugu vršnjaka, odnosi unutar obitelji, delikvencija, prijateljstvo, psihološko i emocionalno zlostavljanje, marginalizacija pojedinaca koji su drugačiji i dr. O složenim temama i problemima autorica progovara jednostavnim, a opet vrlo efektivnim razgovornim stilom. (Kujundžić, 2013:59)

Iako su sve pripovijetke stilski i jezično ujednačene, svaka je posebna jer drugačije pristupa temi nasilja i problematičnog odrastanja. Neke su priče duhovite i zaigrane, kao primjerice *A što ako je Romeo imao curu?*, koja se poigrava poznatim lektirnim naslovom i žanrovskim konvencijama „ljubića“, kao i stereotipima lijepa i površna, odnosno neugledna i načitana djevojke. (Kujundžić, 2013:60) Primjer takve „lepršavije“ pripovijetke je i „*Dvije pravo, dvije krivo*“ u kojoj djevojčica Ines brine o svom ocu pjesniku te ga raznim savjetima pokušava potaknuti da svoje stihove iskoristi za pronalazak „tete“ koja će preuzeti brigu o njihovu kućanstvu.

Nasuprot humorističnim i opuštajućim pripovijetkama, Stuhldreiter u svojoj zbirci prikazuje i one s elementima tragičnosti i nasilja. Jedna od takvih pripovjedaka je *Kafić na kraju ulice* koja portretira problem alkoholizma i obiteljskog nasilja. Također, i problem vršnjačkog nasilja prikazan je u pripovijetci *Školske ekskurzije*, koja završava fatalnim napadom na dječaka pri povratku kući iz škole. (Kujundžić, 2013)

Jedna od ključnih preokupacija u svakoj od priča jest odrastanje, odnosno izgradnja identiteta, što je pak povezano s odnosom pojedinca i zajednice (u ovom slučaju vršnjačke, školske i obiteljske okoline). (Kujundžić, 2013:60) Činjenicu da Đurđica Stuhldreiter piše o „drugačijoj i nevidljivoj“ djeci potvrđuju junaci i junakinje priča koji se ne uklapaju u svoju okolinu. To su djeca koja pate zbog fizičkog izgleda (ćelava Lidija u *Šampon protiv suza*, pretila Sanja u pripovijetci *Kiflice, jezik i ostalo*), djeca lošijeg imovinskog stanja (*Školska ekskurzija*), „nemoderna“ djeca lošije frizure i odjeće (*Klub mrzitelja*), djeca nesređene obiteljske situacije te neobičnih navika, svjetonazora i sl.

Kako odgovoriti zahtjevima okoline, a pritom ostati vjeran sebi? glavno je pitanje s kojima se suočavaju protagonisti/ce Stuhldreiterine prozne zbirke. Prepušteni sami sebi, spas pronalaze u svojim imaginarnim svjetovima koji izvana ponekad izgledaju posve neprilagođeni, ali su njihovi i onda kada su daleko od idealnog, i onda kad su očevi prosjaci ili alkoholičari, kad majke napuštaju obitelji ni ne okrenuvši se, a braća su popularni zafrkanti koji uvijek nađu razlog za još zadirkivanja... (Peti – Stantić, 2012:236) Jer, djeca se u tim svjetovima kojima pribjegavaju osjećaju nakratko sigurnima i zaštićenima od raznoraznih zadirkivanja, ignoriranja ili zlostavljanja. Međutim, ni to nije rješenje jer su upravo ti obrambeni mehanizmi često društveno neprihvatljivi pa i opasni po zdravlje pojedinca. (Kujundžić, 2013) Stoga, pripovjedačica priča priče kao olakšanje i kao iskupljenje, ali i kao putokaz, koji mnoga pitanja i dalje ostavlja otvorena ne nudeći konačne odgovore, ni sretne završetke, nego

samo nadu u vlastito osnaživanje i mogućnost izgrađivanja svoga maloga svijeta u kojem se vrijedi boriti. (Peti – Stantić, 2012:234) U tom smislu knjiga pruža snažnu poruku o važnosti izgradnje vlastitog identiteta, odnosno prihvaćanje sebe, vlastitih slabosti i specifičnosti, uvažavanja i njegovanja vlastitih uvjerenja i odabira, čak iako oni odudaraju od onoga što većina smatra poželjnim ili prihvatljivim. (Kujundžić, 2013:61)

Kujundžić (2013) prikazuje knjigu u svojoj osnovi izrazito optimističnom kao i autorica Đurđica Stuhldreiter, koja potiče i poziva na hrabro odupiranje nedaćama:

Upravo to i jest poruka mojih književnih uradaka koji pokazuju da se nikada ne treba predavati, nego kroz sve prolaziti s bar nekoliko zrnaca humora i što je moguće više optimizma. A ono što nikako ne možemo pobijediti ili izbjeći treba gledati – kao da se ništa nije dogodilo. (Kujundžić, 2013:61)

Autorica optimizmom ne umanjuje probleme i poteškoće s kojima se likovi svakodnevno suočavaju, nego im ne dopušta da pokleknju, odustanu i zapadnu u očaj i depresiju. Budući da je djeci prepoznatoj kao problematična posvećeno nedovoljno pažnje i sluha, ovom knjigom Stuhldreiter želi podići svijest o njihovom postojanju i poručiti ostaloj djeci, ali i odraslima da se problem neće riješiti sam od sebe. Prepoznavanje, pažnja, utjeha i razumijevanje samo su neki od koraka koji bi se trebali poduzeti kako bi se i „drugačija“ djeca osjećala ugodno i prihvaćeno u svojoj okolini.

Držim da se o svemu tome treba govoriti jer se misli da mi, kao pojedinci, ne možemo riješiti ono što uočavamo kao negativno i neprihvatljivo. Uglavnom osuđujemo različite negativne pojave ili neprihvatljivo ponašanje, ali u praksi često okrećemo glavu, smatrajući da mi tu ne možemo ništa i da će to već riješiti netko drugi. Upravo stoga, baveći se „problematičnim temama“, ja želim uprijeti prstom u ono što vidim, želeći ukazati na to da postoje djeca i mladi ljudi kojima moramo pomoći na ovaj ili na onaj način te nikako ne okretati glavu od njih i ostavljati ih same s problemima kojima često nisu dorasli. (razgovor s autoricom) (Kujundžić, 2013:61)

S obzirom na aktualnost tematike kojom se autorica bavi i načinom na koji ju dočarava, zbirka *Kao da se ništa nije dogodilo* doista je preporučljiva mladim čitateljima kao i svim onima koji ih poučavaju i odgajaju, koji im pomažu i nastoje ih bolje razumjeti, koji s njima žive, rastu i odrastaju. (Kujundžić, 2013:62)

A ako je tako, onda je to knjiga za svakoga od nas. Jer, iako je u svakoj od priča ispričana

neka „teška“ tema, u prvom su planu mali veliki ljudi, istovremeno i slabi i jaki, koji se nose s onim što ih je snašlo. Oni ne promatraju svijet što ih okružuje kroz ružičaste naočale, ali se niti ne predaju pesimizmu, uvjereni da na sve loše oko sebe treba gledati – kao da se ništa nije dogodilo. (Peti – Stantić, 2012:237)

5.1.1. „Šampon protiv suza“

Pripovijetka *Šampon protiv suza* govori o djevojčici Lidiji i njezinoj borbi s rijetkom bolešću - alopecija¹⁶. Iako autorica pripovijetku započinje običnom svađom između djevojčice i njezine majke, da se naslutiti da u pozadini stoji puno veći problem od pada cvijeta iz ljubičaste posude.

„Alopecija“. Tako se ovo zove“

Dok je izgovarala tu tešku riječ, ipak se nije željela susresti s maminim pogledom.

„Nisu mi narasli rogovi, pa da ih moram skrivati.“

„I to nije nikakva sramota.“

Mama je zastala...“Naravno da nije sramota.“...“To je zbog tebe“...“Čemu izazivati...“
(Stuhldreiter, 2012:10-11)

Iz navedenih se citata može naslutiti kako djevojčica Lidija veću borbu vodi sa svojom majkom, koja se ne može pomiriti s činjenicom da je njezina djevojčica bolesna. Naime, Lidijina majka strahuje od pomisli da će Lidija, ukoliko njezini vršnjaci to saznaju, biti odbačena zbog svog fizičkog izgleda te ni pod koju cijenu ne želi da njezina kćer izlazi van bez perike. Također, u zabludi da njezina kći pati zbog svog izgleda, nastoji maknuti sva ogledala iz kuće, ali Lidija ih uporno vraća pokazujući ravnodušnost prema svojoj bolesti.

„Ne bojim te se znaš!“ kazala je odlučno i krenula prema zrcalu. I njega je majčica htjela maknuti, ali Lidija bi ga uvijek vraćala na isto mjesto. To ili neko drugo, ignorirajući mamine savjete kako se ne treba ogledati previše u toj izdajničkoj i podrugljivoj blistavoj plohi.
(Stuhldreiter, 2012:13)

Međutim, nije Lidija uvijek bila ravnodušna. Na samom početku kada su joj dijagnosticirali bolest Lidija je krivila ogledalo jer joj ono jedino nije željelo lagati. Iz tako banalnog optuživanja i traženja krivca možemo zaključiti da je Lidiju bolest itekako pogodila. Sa svakim posjetom liječniku i sa svakim „golim otokom“ na njezinoj glavi, Lidija se mirila s

¹⁶ Gubitak kose, ćelavost

bolešću i činjenicom da više nikada neće biti ista. Njezina majka, s druge strane, nije mogla prihvatiti *da njezino dijete, pametna curica sa samim peticama, glazbenom školom i tolikim stranim jezicima koje je učila bude obilježena na taj način.* (Stuhldreiter, 2012:18) Izbijajući šale na vlastiti račun, poput „meni ne moraš kupovati gel za kosu“ znala je rasplakati mamu, *kao da je nju, a ne Lidiju, alopecija izabrala za najbolju prijateljicu.* (Stuhldreiter, 2012:19) Nastojanje da Lidija promijeni školu, nabavljanje perike za kosu samo su neki od pokušaja da sakrije okrutnu bolest. Međutim, Lidija to nije htjela sakriti. Kako je bolest postala dio nje, odlučila je da se ne želi cijeli život skrivati iza umjetne kose i šarenog rupca.

„Djeca su okrutna. Zašto da ti se rugaju?“

„Mama ti želi samo najbolje.“

To Lidija više nije mogla slušati.

...toga se već toliko naslušala da joj je istog trena počela izlaziti para na uši od ljutnje... (Stuhldreiter, 2012:20-22)

„Imaš ćelavu, ali pametnu glavu“ (Stuhldreiter, 2012:23) riječi su kojima se Lidija dosjetila kako će majci dati do znanja da biti bolestan nije sramota. Iako ironično, Lidija je, kako bi privukla majčinu pažnju, pokušala ukrasti šampon za kosu u obližnjoj trgovini. Sve je to djevojčica pomno isplanirala kako bi natjerala majku da prizna njezinu bolest. I u svom je naumu i uspjela.

„Optužili ste za krađu šampona dijete koje ima...“ ...„alopeciju“, dovrši mama rečenicu. Prvi put je izrekla tu riječ čvrsto i bez straha, bez optužbe i traženja razloga. (Stuhldreiter, 2012:29-30)

Pripovijetka *Šampon protiv suza* pokazuje kako mali ljudi ponekad razmišljaju i postupaju zrelije od svojih roditelja. Iako je Lidija bila dijete, svoju je bolest prihvatila puno zrelije u odnosu na njezinu majku koja je zapala u očaj i depresiju. Autorica nam ovim djelom poručuje da je u životu potrebno prihvatiti stvari koje ne možemo promijeniti te se usredotočiti na problem kako bi se on i riješio, a ne ignorirati ga, skrivati i „stavljati pod tepih“.

5.1.2. „Kao da se ništa nije dogodilo“

Pripovijetka *Kao da se ništa nije dogodilo* u središnji plan stavlja djevojčicu Mariju – Kristinu i njezino suočavanje s problemima. Autorica nam na početku pripovijetke portretira

problematiku s kojom se djeca najčešće suočavaju, a to je rastava roditelja. Rastavu braka djeca doživljavaju kao gubitak jednog roditelja. Iako taj roditelj ostaje dio djetetova života, uključuje se u njegov odgoj, dijete osjeća promjenu i zna da više nikada neće biti kao prije. Taj gubitak kod djeteta, također, izaziva potištenost, povučenost, ljutnju na roditelja, odbačenost i prije svega strah od napuštanja. Sa psihološkog stajališta, dijete prolazi kroz fazu žalovanja koja je individualna i kao takva različitog je intenziteta i trajanja za svako dijete ponaosob.

Za protagonisticu ove pripovijetke ne može se reći da je prolazila kroz istu fazu. Mariju – Kristinu vijest o rastavi roditelja jest šokirala, međutim, ona se na novonastalu situaciju brzo prilagodila. Naime, *svađa, vika i cika* Kristininim su se roditeljima, *izgleda, činile toliko normalnima da ih uopće nije bilo briga što je pri tom s njihovom kćeri.* (Stuhldreiter, 2012:59) Činjenica da *djevojčica, koja je po maminoj želji bila Marija, a po tatinoj Kristina* (Stuhldreiter, 2012:56) govori o tome kako je brak njezinih roditelja čak i prije trinaest godina bio osuđen na propast.

„Kao da se ništa nije dogodilo“

„Za tebe se ništa neće promijeniti“ (Stuhldreiter, 2012:61-63) riječi su kojima je otac nastojao utješiti Mariju – Kristinu. Može se reći da su to i standardne riječi kojima se roditelji obraćaju djeci kada im žele priopćiti razvod. No, za Mariju – Kristinu stvari su se itekako promijenile, ali na bolje.

Svađa, glasnih ili tiših, ljutih pogleda i prebacivanja koja ne bi stala ni u golemi kamion s prikolicom odjednom je nestalo. Uzavrela atmosfera kuće ohladila se pa se napokon moglo uživati u sasvim ugodnom ozračju njihova doma...Dobrih je stvari odjednom bilo toliko, da ih je bilo teško i nabrojiti. Mamina i tatina pažnja, malo podebljane natjecateljskim duhom, djevojčici su bile baš dobre. (Stuhldreiter, 2012:67)

Naizgled nefunkcionalna obitelj razvodom je prerasla u složnu obitelj punu ljubavi, razumijevanja i pažnje posvećenih djevojčici Mariji – Kristini koja se napokon osjećala voljenom, mirnom i prihvaćenom u obiteljskoj zajednici.

Njezini su roditelji odjednom postali složni, prepuni brige za svoju princezu, u što je u međuvremenu unaprijeđena, pa se ona pitala nisu li malo požurili s tim razvodom. Jer, baš im je dobro išao taj prijateljski odnos koji je trebao zamijeniti čari dotadašnjeg obiteljskog preživljavanja. (Stuhldreiter, 2012:67-68)

Međutim, idilu novonastalog obiteljskog života pokvari saznanje o postojanju Jadranke, tatine nove djevojke. U cijeloj situaciji upoznavanja Jadranke ne treba umanjiti ulogu Barbie, psa kojeg je Marija Kristina dobila od svog oca za rođendan. Barbie nije bila miljenica obitelji jer ju je otac zabunom kupio umjesto ribica koje je Marija – Kristina silno željela. Naizgled nevažno stvorenje imat će veoma važnu ulogu u rasplitanju ove pripovijetke. Naime, otac je brigu o Barbie prepustio svojoj novoj djevojci Jadranki i vidjevši kako ga ona izvodi u šetnju, Marija – Kristina osjeti ljubomoru i ljutnju što je njezin rođendanski poklon dospio u ruke nepoznate osobe. Saznanje da Jadranka i nije tako nepoznata ni njezinoj majci, pobudi u Mariji – Kristini osjećaj izdaje i ona pada u očaj jer naizgled sve što je bilo njezino (otac pa i Barbie) pripalo je Jadranki.

MK se tada činilo da su je svi izdali. Smiješni pas, koji se priljubio uz duge noge one lutke, ali za njega ju nije bilo briga. Tata, koji se blaženo smješkao kad ga je ona besramno poljubila pred njegovom kćeri. Mama, koja je već znala i kako se dotična zove, ali izgleda da za to uopće nije marila. (Stuhldreiter, 2012:73)

Vođena bijesom i inatom, Marija – Kristina odluči kako bi bilo najbolje da se pas „slučajno“ izgubi jer, budući da je zajedno s Jadrankom morala voditi brigu o njemu, on im je bio jedina poveznica. „Mržnja“ prema tatinoj novoj djevojci natjera djevojčicu na krivi put, međutim, prizor napuštene Barbie pobudi u Mariji – Kristini vlastite osjećaje samoće i bespomoćnosti te ona odustane od svoga nauma.

Autorica ovom pripovijetkom poručuje djeci i mladima da se sa svim problemima, pa tako i rastavom roditelja, trebaju hrabro suočiti. Naizgled ogromni problem i gubitak s vremenom će postati manji, stoga treba sačuvati optimizam kako bi nas on držao na pravome putu i usmjeravao da ne pokleknemo u teškom razdoblju naših života.

5.1.3. „Dvije pravo, dvije krivo...“

„Lepršava“ pripovijetka zanimljivog naziva *Dvije pravo, dvije krivo...* predstavlja život djevojčice Ines i njezinog oca, pjesnika, Borisa. U ovoj pripovijetki autorica izostavlja probleme i tragične motive opuštajući svoje čitatelje uvođenjem ludističkih elemenata i humora.

Ines je tipična tinejdžerica, a Boris pjesnik srednjih godina. Međutim, kroz pripovijetku se da naslutiti kako se autorica doista poigrala s karakterizacijom ova dva lika. Naime, predstavila

je Ines kao zrele i mudru osobu koja odskaka od svojih godina pokušavajući svome ocu, pjesniku, dokazati kako je vrijeme da si pronađe ženu koja će voditi kućanstvo jer *ostaviti prosječnu tinejdžericu i natprosječnog pjesnika, kako je tata tepao sam sebi, da se sami brinu za sebe, bilo bi ravno katastrofi.* (Stuhldreiter, 2012:146-147)

S druge strane Boris je sasvim udubljen u svoje pjesništvo i često se povlači u svoj nestvarni svijet ponašajući se tako kao tinejdžer kojemu je potreban mir od svega i svakoga. Ines ga nastoji osvijestiti i spasiti od samoće te potaknuti da pokoju pjesmu posveti teti koja bi mogla postati njegova buduća izabranica.

Tata u svojoj silnoj zaokupljenosti umjetnošću, često ne vidi niti ono što bi trebao vidjeti. Ne shvaća da bi se stihovi mogli pisati tetama koje bi dobro došle u njihovu domu. One bi se zauzvrat mogle brinuti o njih dvoje jer su potpuno nevični kućanskim poslovima. (Stuhldreiter, 2012:146)

Ines u planu ima susjedu, tetu Ružicu, koja gaji iste osjećaje prema umjetnosti kao i njezin otac. Ona skuplja lišće i pravi od toga slike te Ines smatra kako bi njih dvoje bili savršeni par. Teta Ružica gaji određene osjećaje prema Borisu, međutim, on ju smatra starom i nedovoljno primjerenom za njegov standard života.

Njoj je teta Ružica bila baš simpa. Zvala ju je na kolače, a pun tanjur uvijek je slala i tati uz obveznu napomenu da ga pozdravi. Ines bi tako i učinila, ali on bi samo odmahnuo rukom i zamolio je da prestane spominjati tu nazovi – umjetnicu i njezine genijalne slike od lišća. (Stuhldreiter, 2012:148)

Pripovijetka doživljava preokret kada u Borisov život ušeta nova odabranica, mlada djevojka Renata s kojom se Ines na prvu savršeno složila. Renata svojim pričama o pletenju potakne i Ines da nauči pletiti te ona odluči načiniti pulover za svoga oca uz pomoć tete Ružice.

„Dvije pravo, dvije krivo...“

Ines je brojila poluglasno, zaplitala se, kretala iz početka. Stotinu je puta mislila odustati, ali teta Ružica za to nije htjela ni čuti. Ipak obazrivo je predložila: „Daj da ti pomognem...“ (Stuhldreiter, 2012:155)

Međutim, pulover koji je trebao biti iznenađenje za Borisa nekako se našao odjeven na Renati. U dijalogu Ines i Renate saznajemo kako Renata, u neznanju tko je zapravo ispleo pulover, odluči slagati Borisu i predstaviti se kao osoba koja je zaslužna za njegov nastanak.

Na taj je način pokušala lažnim trudom i riječima doprijeti do njega što se Ines nije nimalo svidjelo.

Preuzeti odgovornost za tuđi rad i trud nije ispravna stvar za učiniti. Iako autorica izostavlja klasičan sretan kraj, način na koji se Ines suprotstavila Renati: „*Boris možda ne voli kolače, ali ja ih obožavam, znaš. A i taj sam pulover ja isplela.*“ (Stuhldreiter, 2012:164) odiše optimizmom na kojeg autorica i u ovoj pripovijetki stavlja veliki naglasak.

5.1.4. „Kiflice, jezik i ostalo“

Cure iz razreda nisu se trgale za njezinim društvom. Obraćale bi joj se samo ako su morale ili ponekad reda radi. Dečki joj se i jesu obraćali, ali bolje da nisu. Uglavnom su joj se rugali i dobacivali glupe šale na račun njezina izgleda. (Stuhldreiter, 2012:165)

Odlomak je kojim Stuhldreiter započinje svoju pripovijetku o Sanji, tinejdžerki osmoga razreda koja se u svoju okolinu ne uklapa zbog fizičkog izgleda, odnosno pretilosti. Problematika je to s kojom se većina tinejdžera suočava danas i zbog koje se često nađu na meti verbalnog zlostavljanja.

„Zašto ne ideš na dijetu?“ Mogla bi smršavjeti kad bi se potrudila...“ (Stuhldreiter, 2012:167) Svakodnevno je pitanje s kojim se Sanja susretala, ali nije mogla na njega odgovoriti. Svaki puta kada bi pokušala, ljubav prema hrani bi prevladala.

Povlačeći se u svoj svijet – kuhinju, Sanja se osjećala sigurno od zadirkivanja i ružnih riječi. Naprotiv, shvatila je da joj provodeći vrijeme u kuhinji, za promjenu, donosi pregršt pohvala jer svi bi uživali u onome što bi Sanja pripremila.

Ispostavilo se da joj dobro ide, njezini su hvalili ono što bi skuhalo pa bi se ona s novim žarom bacila na usavršavanje kulinarskog umijeća... Kuhinja je postala njezin svijet, a druženje s kuharskim alatom zabava. (Stuhldreiter, 2012:168)

Međutim, to nije budućnost koju je majka željela za svoju kćerku te se snažno usprotivila Sanjinoj želji da nastavi kuhati. Svi su bili istog stajališta, osim bake, *koja je zagovarala mišljenje kako svaka djevojka mora naučiti kuhati. Doduše, ona je mislila i da su današnje cure premršave i da cura koja želi biti lijepa mora imati i malo mesa.* (Stuhldreiter, 2012:169)

Uz podršku bake Sanja je nastavila kuhati, a ljubav prema kuhanju spojila ju je i sa zgodim susjedom, studentom kojemu je davala stare bakine recepte. Razgovarajući o starim

receptima, hrani i kuhanju, Sanja se oslobodila te ju sram od njezinog fizičkog izgleda nije sprječavao da se obraća susjedu. Ponukana misli da postoji neka veća zainteresiranost među njima, odluči pripremiti večeru i ugostiti svoga susjeda. Dimljeni jezik s hrenom ne donese joj pobjedu jer se ispostavi da je susjed vegetarijanac.

„Napokon jedna srodna duša“, hvalila ga je pri sljedećem posjetu. „Netko tko ne gleda s prezirom ovakve kao ja, ne savjetuje mi da odem na dijetu...“ (Stuhldreiter, 2012:177)

Međutim, Sanjini snovi zaista se sruše kao kule od karata tek kada u prilogu jedne kulinarske televizijske emisije prepozna svoju srodnu dušu u društvu lijepe mlade djevojke.

„Zapravo veliku zahvalnost dugujem svome dečku koji je požrtvovno obilazio teren i prikupljao potrebne stare recepte.“ (Stuhldreiter, 2012:185)

Autorica nam ovom pripovijetkom prikazuje kako svatko od nas traži svoj komadić svijeta u kojem želi biti važan, pametan, privlačan, ali onakav kakav jest, ne mijenjajući se, nego tražeći srodnu dušu koja ga razumije.¹⁷ Na taj nam način portretira i lik Sanje kojoj je, iako izostavila sretan završetak i srodnu dušu, pomogla da se više ne osjeća ružnom, debelom i manje vrijednom osobom.

¹⁷ Đurđica Stuhldreiter: *Kao da se ništa nije dogodilo*. Pribavljeno 17.5.2018. sa <https://www.mvinfo.hr/knjiga/8755/kao-da-se-nista-nije-dogodilo>

6. BAJKA

Bajka je jednostavna prozna vrsta prepoznatljiva po čudesnim pretvaranjima, jedinstvenom zbiljskom i nadnaravnom svijetu, ponavljanju radnje, prepoznatljivim likovima, sukobu dobra i zla, nagrada i kazni, postavljanju uvjeta i kušnji, odgađanju nagrada te čarobnim predmetima i čudesnim pretvaranjima. U određenju bajke pojam čudesno, čarobno ili nadnaravno govori o njezinoj posebnosti i ljepoti među pričama, te je mnogi nazivaju kraljicom priče. Riječ bajka (od arhaičkog glagola bajati, vraćati, čarati, ali izvorno i pripovijedati) ima dva značenja. U književnoj teoriji bajka imenuje književna djela u kojima se bez začuđenosti susreću zbiljski i nadnaravni svijet. U razgovornom smislu bajka ima podcjenjivačko i omalovažavajuće značenje, jer se upotrebljava umjesto riječi izmišljotina, budalaština ili prazna priča. Ovom drugom značenju pridonosi i riječ gatka s kojom se često zamjenjuje riječ bajka. (Pintarić, 1999:7)

U literaturi postoje brojne definicije što je bajka. Npr.

- a) Andre Jolles ističe da je u bajci sve napravljeno tako da odgovara naivnom moralu.
- b) Milan Crnković je istaknuo čudesnost kao bitnu odrednicu bajke. Ustvrdio je da se prijelazu iz jednog u drugi svijet, iz stvarnoga u nadnaravni, nitko ne čudi. To znači da čudesno u bajci živi kao da je stvarno i daje joj osnovno obilježje. Crnković smatra da je priča nadređen pojam ostalim jednostavnim proznim oblicima: bajci, legendi, fantastičnoj priči, mitu.
- c) Stjepko Težak natkriljuje sve definicije i piše da se neće pogriješiti ume li se termin bajka za sve priče u kojima se slika svijeta izgrađuje na nestvarnim, nadnaravnim elementima i u kojima je, kao u animiranom filmu, sve moguće. Ne moraju se bajci, navodi dalje Težak steći svi elementi bajke pučkoga, grimovskoga tipa. (Pintarić, 1999:8-9)

Pintarić (1999) navodi raslojavanje bajke na klasičnu i modernu te postojanje novog žanra – fantastične bajke.

- a) Klasična se bajke prepoznaju po jedinstvu stvarnoga i zamišljenoga svijeta, stereotipnoj kompoziciji, sukobu dobra i zla i pobjedi dobra s ponekim izuzecima, uvjetu i kušnji, odgođenoj nagradi, odlasku od kuće, ponavljanju radnje ili dijaloga, po udaljenim mjestima kao prostorima radnje, dvorcima i kolibicama, likovima kraljeva i kraljica, drvosječa i postolara, nadnaravnim pomagačima iz svijeta vila, patuljaka,

čarobnica, divova, zmajeva, neobjašnjivim događajima, čarobnim predmetima i riječima te pouci. (Pintarić, 1999:11)

- b) Moderne bajke upotrebljavaju klasične motive na nov način, prepoznaju se suvremeni motivi, često se izostavlja zaslužena nagrada ili kazna, dolazi do neočekivanog obrata, kao likovi pojavljuju se antropomorfizirani predmeti iz stvarnoga, biljnoga i životinjskoga svijeta, likovi nisu stalni, nego se razvijaju i mijenjaju, opisuje se psihološki ili socijalni lik, fabula je bogatija, uočava se ironiziranje i nonsensnost, pouka se izostavlja. (Pintarić, 1999:11-12)

Fantastične su priče učinile najveći pomak od klasične bajke i približile se Carrollovoj *Alici u Zemlji Čudesi* (1864.). Fantastične priče tematiziraju igru, djetinjstvo, odrastanje, prevladavaju suvremeni motivi, napušta se stereotipna kompozicija, uočava se prijelaz iz stvarnoga u nestvarni svijet, sumnja se u postojanje nestvarnoga svijeta, glavni su likovi djeca koja se vole igrati i maštati, nestvarni se likovi često nalaze u ulozi tajanstvenoga prijatelja. (Pintarić, 1999:12)

6.1. „Zvijezde i zvjezdice“

Knjiga *Zvijezde i zvjezdice*, Đurđica Stuhldreiter, namijenjena je nešto mlađim čitateljima. U bajkovitom tekstu zvijezde i zvjezdice padaju na Zemlju iz svemirskih prostranstava kako bi ljudima, tim neobičnim bićima, ispunile njihove želje, koji put neobične i zahtjevne, koji put male i jednostavne, ali dovoljne za sreću.¹⁸ Budući da spisateljica dobro poznaje dječju znatiželju za otkrivanjem, piše toplo i maštovito o događajima na nebeskom svodu.

Autorica ovom knjigom uvodi svoje čitatelje u svijet malih i velikih, zlatnih i srebrnih zvijezda koje marljivo rade i školuju se kako bi ljudima ispunili želje. Ispreplićući dva svijeta, ljudski i nebeski, Stuhldreiter na zanimljiv način prikazuje kako ljudi doživljavaju ta neobična svjetleća nebeska tijela te kako oni doživljaju ljude.

Život na nebeskom svodu i nije puno drugačiji od života na Zemlji. Život zvijezda na nebeskom svodu *mora biti uređen kao po zvjezdanoj niti, a svakodnevni sjaj mora se širiti uokolo bez obzira na sve.* (Stuhldreiter, 2005:16) Male zvijezde na nebeskom svodu, kao i

¹⁸ Đurđica Stuhldreiter: *Zvijezde i zvjezdice*. Pribavljeno 23.5.2018. sa <https://www.mvinfo.hr/knjiga/1979/zvijezde-i-zvjezdice>

djeca na Zemlji, moraju pohađati školu i učiti kako bi mogle postati *uvaženim članom zvjezdanog društva*. (Stuhldreiter, 2005:10) Kako bi to postigle, zadaća je svake zvijezde položiti ispit u ispunjavanju ljudskih želja. Školski je sustav na nebeskom svodu, autorica, opisala s puno mašte, predstavljajući tako malim čitateljima koliko je zvijezdici teško ispuniti jednu želju i s koliko se ona strahova i briga pritom mora susresti.

Ako ne bi uspjele od prve, zvjezdice bi dobivale još jednu priliku. Odluku o tome donosile bi najsjajnije i najmudrije zvijezde nakon duga vijećanja. Svaka neuspješna zvijezda morala bi ostati na Zemlji i promatrati njezine stanovnike tako dugo dok ne bi naučila gotovo sve o njihovim snovima i skrivenim nadama. I tek kad bi bila sigurna da će uspjeti, zatražila bi suglasnost da se okuša u popravnom ispunjavanju želju. Tko tada ne bi uspio, nije se ni vraćao među svoje. Od srama bi pobjegao u onaj dio neba koji je uvijek taman. (Stuhldreiter, 2005:10)

Strah od neuspjeha pratio je sve zvjezdice, a posebice Srebrenku, protagonisticu ove priče. Nju su ljudska bića oduvijek fascinirala. Satima bi provela budna, promatrajući njihov zemaljski život s nebeskog svoda.

Ljudi – kako su to neobične i posebne pojave. Filmovi o njima Srebrenku su držali budnom do kasno u zvjezdanu noć i tad joj se uopće nije spavalo. (Stuhldreiter, 2005:7)

Zajedno sa Srebrenkom zvjezdanu su školu pohađale i ostale zvijezde: Aurelio, Zvezdohran, Astromir, Svjetomila, Srebroljub, Zlatuljak, Zlatovita. Svakoj je zvijezdi, autorica, dodijelila ljudske osobine te ih je kroz cijelu bajku prikazivala kao ljudska bića s vlastitim brigama i problemima. Tako su zvijezde, kao i ljudi, bile znatiželjne, zbunjene, hvalisave, brzoplete itd. No, osjećaj koji je u svima njima prevladavao bio je isti. Onaj kakav ljudi osjećaju prvi prvom susretu s nečim – uzbuđenje. Tako su se i sve zvijezde osjećale pri prvom posjetu Zemlji. Svjetlomila je pala na šepavu djevojčicu koja se brinula kako da jednoj nepristojnoj djevojčici vrati violinu. Astromir je ispunio želju jednom cvijetu. Bucmasti Zvezdohran pao je debelom dječaku i nenamjerno ispunio želju njegove majke... Neke je želje bilo teško ostvariti, a nekad je zvijezdama od pojedinih želja zastajao dah, jer su bile takve da ih čak niti one nisu mogle ispuniti.¹⁹

Autorica u ovoj knjizi, također, piše o neprihvaćenoj djeci i donosi određenu problematiku s

¹⁹ Đurđica Stuhldreiter: Zvijezde i zvjezdice. Pribavljeno 23.5.2018. sa https://www.superknjizara.hr/?page=knjiga&id_knjiga=100061512

kojom se susreću i zvijezde i ljudi. Tako se termin rastave provlači kroz Srebrenkine misli jer Svjetlomir, otac po kojemu je dobila ime, nije živio s njima. Prema tome, zvjezdica Srebrenka bila je dijete razvedenih roditelja i zbog toga je potihom patila i o tome je nerado govorila. Bubuljičasti je dječak Tin, kojemu je jedna od zvjezdica trebala ispuniti želju, patio zbog fizičkog izgleda i neuzvraćene ljubavi. Nadalje, šepava djevojčica Tea bila je odbačena zbog toga što je drugačija te umjesto da zaželi da bude prihvaćena ona odluči pomoći djevojčici koja joj je prva nadjenula nadimak Šepavica. Ovdje možemo uočiti i plemenitost koju autorica daje svojim likovima, ali i realnost kako je ponekad bolje prvenstveno gledati na svoje potrebe. Tako je djevojčica kojoj je Tea vratila izgubljeni violinu ostala nezahvalna, nepristojna i bezobrazna prema njoj.

Svojim jednostavnim stilom pisanja punim mašte, topline i optimizma, autorica je ovu bajku približila malim čitateljima i predstavila im magičan nebeski svijet i likove s kojima se mogu poistovjetiti. Na kraju ove bajkovite knjige, Đurđica Stuhldreiter, posvetila je odlomak svojoj najmlađoj publici u kojem je iznijela svoje viđenje zvijezda i zvjezdica te osnovnu pouku ove bajke:

Smiješe se srebrnim osmijehom i blistaju neumorno. Sjaje kao najljepši snovi i gore od nestrpljenja da padnu na zemlju - zvijezde i zvjezdice. Vesele se i nadaju, žele juriti poput vjetrova i razdaniti mrak svjetiljkom krijesnice. Htjeli bi nalikovati maslačku, proći ispod duge ili naučiti svirati violinu - dječaci i djevojčice. I jedni i drugi susreću se u pričama koje otvaraju vrata još i krošnjama drveća, pticama, zaljubljenom cvijeću, bunaru i još pokojem neobičnom gostu. Pozivaju i vas da ih uljepšate svojim velikim i malim željama. Samo dobro pazite što ćete poželjeti! Želje se, naime, vrlo često mogu i ostvariti. (Stuhldreiter, 2005)

7. SLIKOVNICA

Praviti knjige svakako je osobito zadovoljstvo. Knjiga kao umjetnički predmet često sjedinjava umjetnost riječi i slike. To je posebno izraženo upravo u knjigama za djecu. Bogato ilustrirane knjige za djecu zovemo slikovnicama. U njima se ostvaruje osobito jedinstvo likovnog i narativnog, slike i priče. Smisao je priče upotpunjen, ili što je mnogo češće, proširen i obogaćen ilustracijom. Priča u slikovnici može biti ispričana i bez riječi, samo slikama. Slikovnica je umjetnički izraz autora, likovnog umjetnika ilustratora, a ilustracija osebujna likovna disciplina. Iako se slikovnice i ilustrirane knjige najčešće stvaraju za djecu, dobnih granica nema, u njima jednako mogu uživati i odrasli. (Javor, 2000:5)

Prema Hlevnjak (2000) slikovnica je zbir malenih slika koje nazivamo ilustracijama. Ilustracija je temeljna odlika slikovnice koja ju određuje i daje joj karakter. Ilustracije u slikovnici pojačavaju ugođaj teksta i pružaju djeci predškolske dobi lakše i kvalitetnije učenje. Osim toga, promatranjem ilustracije likova, pojava i predmeta, djeca se uče apstraktnom razmišljanju, usvajaju simbole kao sažetke ideja te koncentrirane predodžbe.

Slikovnice se dijele na osnovi različitih kriterija. Neki od tih kriterija su s obzirom na oblik, strukturu izlaganja, sadržaj, likovnu tehniku i sudjelovanje recipijenta. Slikovnice po obliku su leporello, pop-up, nepoderive, slikovnica igračka te multimedijaska slikovnica koja uključuje sliku, tekst i zvuk. U svijetu je sve češća i elektronička slikovnica. Po strukturi izlaganja slikovnice mogu biti narativne i tematske. Prema sadržaju mogu biti vrlo raznolike i gotovo je nemoguće navesti sve skupine tema kojima slikovnice pripadaju. Među najzastupljenijim su temama životinje, svakodnevni život, abeceda, igre, fantastika. S obzirom na vrstu tehnike koja je upotrijebljena pri oblikovanju likovne dimenzije mogu biti fotografske, lutkarske, slikovnice stvarnih dječjih crteža i crteža umjetnika, strip-slikovnice te interaktivne slikovnice. U odnosu na sudjelovanje recipijenta postoje slikovnice kojima se dijete samostalno služi i one za koje je potrebno posredovanje roditelja. (Martinović i Stričević, 2011, prema Majhut i Zalar, 2008)

U literaturi možemo pronaći nekoliko funkcija slikovnica. Tako Čačko (2000) spominje, informacijsko-odgojnu, spoznajnu, iskustvenu, estetsku i zabavnu funkciju.

- 1) Informacijsko – odgojna funkcija pruža djetetu odgovore na mnoga pitanja koja ga zanimaju. Omogućuje djetetu razvijati mišljenje: analizu, sintezu usporedbu, uopćavanje te apstrakciju.

- 2) Spoznajna funkcija slikovnice pruža djetetu sigurnost da su njegove spoznaje i iskustva ispravni te da su njegovi stavovi adekvatni.
- 3) Nadalje, iskustvena funkcija pruža djetetu posredno iskustvo, odnosno pomaže mu da iz slikovnice spozna i doživi stvari koje ne može doživjeti neposrednim iskustvom.
- 4) Estetska funkcija razvija u djetetu osjećaj ljepote te izgrađuje u njemu ukus i smisao za lijepo. Ima veoma važnu ulogu jer dijete će, prije svega, posegnuti za lijepom i naizgled privlačnom knjigom.
- 5) Posljednja, ali ne i manje važna, je zabavna funkcija slikovnice koja pruža djetetu uživanje u čitanju smanjujući na minimum stres i odbojnost prema književnom djelu. Dijete najbolje uči kroz zabavu, stoga zabavna funkcija mora biti uvelike prisutna u svakoj slikovnici da bi ostale funkcije mogle biti ispunjene.

Prema Martinović i Stričević (2011) moguće je dodati i govorno – jezičnu funkciju koja kod djece potiče razvoj predčitačkih vještina te podupire usvajanje i bogaćenje rječnika.

7.1. „Kišna kap“

Prvo djelo Đurđice Stuhldreiter slikovnica *Kišna kap* objavljena je 2001. godine. Ovim dragim joj oblikom izražavanja, autorica je započela svoj književni opus. Kao što i sam naziv nalaže, slikovnica govori o maloj nestašnoj kapi kiše željnoj igre i druženja.

U proljetno je jutro ljude iznenadio snažan pljusak. Iz oblaka je pohrlilo tisuće kapljica kojima je tamo postalo dosadno, pa su u nadi da će pronaći zabavu i igru, odlučile pasti na zemlju. Međutim, *ljudi baš i nisu bili oduševljeni kišom. Odmah su počeli otvarati kišobrane želeći se zaštititi od veselih mokrih stvorova.* (Stuhldreiter, 2001) Tako je jedna mala kišna kap svoj prvi susret doživjela sa šarenim kišobranom koji joj je zapriječio put do svoga vlasnika. Vođena snažnom željom za igrom i zabavom, kišna kap nastavila je dalje i došla do obližnje kuće. No, ni tamo nije bila dobrodošla jer su ljudi zatvorili prozore želeći se, također, zaštititi od dosadnih stvorova. Neumorna je kapljica, potom, prijatelja pokušala pronaći u cvijetu, a zatim u mravu, ali bezuspješno. Sve je to malu kišnu kap rastužilo da bi ona *najradije zaplakala kad bi kišne kapi mogle plakati.* (Stuhldreiter, 2001) Tužnoj i zaboravljenoj kapljici napokon se osmjehnulo sunce svojim zrakama, pretvorivši ju *najprije u malo zrcalo duginih boja, pa u sjajnu šarenu loptu, u raznobojni biser.* (Stuhldreiter, 2001) Mrav koji je odbio igrati se s njome, sada je ostao zadivljen čarolijom i ljepotom male kišne kapi.

U slikovnici *Kišna kap* prisutna je, prije svega, estetska funkcija. Ilustracije u slikovnici koje vjerno prate tekst razvijaju u djetetu osjećaj ljepote, izazivaju u njemu emocije i ne ostavljaju ga hladnim niti ravnodušnim prema malenoj usamljenoj kišnoj kapi. Za ilustracije je u slikovnici zaslužna talijanska ilustratorica Evelyn Daviddi koja je svojom tehnikom crtanja i žarkim bojama zorno predočila put kišne kapi u potrazi za prijateljima. Nadalje, govorno – glasovna funkcija u slikovnici *Kišna kap* potiče djetetov fonološki, morfološki te sintaktički razvoj isto kao i usvajanje i bogaćenje rječnika. Konačno, zastupljenost zabavne funkcije čini ovu slikovnicu lakom i interesantnom za čitanje smanjujući djetetovu napetost i stres. Prisutnost zabavne funkcije u slikovnici potiče u djetetu izgradnju pravilnog odnosa prema knjizi.

Slikovnica *Kišna kap* namijenjena je djeci koja se njome mogu služiti bez posredovanja roditelja. Svojim jednostavnim i jasnim stilom pisanja autorica čini ovu slikovnicu lako razumljivom i pristupačnom svakom djetetu. Ovom slikovnicom autorica ostvaruje osobito jedinstvo likovnog i narativnog, slike i priče, pomaže djetetu otkriti svijet i medij pisane riječi, u njemu izaziva emocije te ga od najranije dobi navikava na uporabu knjige i razvija potrebu za njom.

7.2. Bilješka o ilustratorici

Talijanska ilustratorica Evelyn Daviddi rođena je 1973. godine u gradu Carpi, smještenom u talijanskoj provinciji Modena. Još od djetinjstva pokazivala je ljubav prema umjetnosti, crtajući isključivo za svoje prijatelje. Gianni Rodari i Emanuele Luzzati talijanski su autori uz čija je djela ova vrsna ilustratorica odrastala. Ilustrirala je više od 40 dječjih knjiga, a njezina ilustrirana knjiga “Mi piace il cioccolato” osvojila je prvu nagradu 2001. godine i prevedena je na nekoliko svjetskih jezika. Da je svjetski poznata ilustratorica govori i činjenica da su njezine ilustrirane knjige objavljivane u Španjolskoj, Italiji, Njemačkoj, Francuskoj, Portugalu i ostalim zemljama, a sudjelovala je i na mnogobrojnim izložbama u Rimu, Milanu, Tokiju itd. Daviddi danas predaje Kreativnu ilustraciju u talijanskoj školi, a kombinacijom kolaža i crteža stvara svjetove nalik snovima koji čine njezin rad prekrasnim i čarobnim.²⁰

²⁰ Evelyn Daviddi. Preuzeto 22.5.2018. sa <https://www.toiartgallery.com/collections/evelyn-daviddi>

8. ZAKLJUČAK

Đurđica Stuhldreiter, poznata je osječka autorica koja se izdvaja od ostalih po svojem književnom stvaralaštvu. Njezina djela, namijenjena u prvom redu malim čitateljima, odstupaju od standardnih klasičnih uvjerenja sretnog završetka, izostavljanja problema, stvaranja idiličnog svijeta...Naprotiv, autorica svoje čitatelje suočava s problemima današnjice te prikazuje realnu sliku svijeta u kojoj se nalaze. Ovaj je rad prvenstveno bio usmjeren na interpretaciju pojedinih djela iz književnog opusa ove vrsne osječke autorice. Analizirajući pojedina djela iz njezinog književnog stvaralaštva možemo uočiti kako autorica s puno optimizma progovara o velikim temama. Tako u njezinim radovima možemo pronaći problematike nasilja, alkoholizma, zanemarivanja, pretilosti, ovisnosti itd. Isto tako, kao defektolog i logoped susreće se s djecom koja su drugačija te u svojim djelima stavlja naglasak upravo na njih i na probleme s kojima se oni svakodnevno susreću.

Roman *Juma* prikaz je dviju suvremenih obitelji koje vode netipičan obiteljski život ujedno pogođen raznim tragedijama. Prerano dječje sazrijevanje, smrt, rastava, alkoholizam samo su neke od problematika koje obilježavaju ovaj iznimno uspješan roman. Za roman *Juma* autorica je 2007. godine osvojila nagradu "Mato Lovrak" kao najbolji roman za djecu na hrvatskom jeziku.

Činjenicu da Đurđica Stuhldreiter voli pisati o „drugačijoj“ djeci, onoj - iz posljednje klupe, potvrđuje i njezin roman za djecu *Gašpar i prijatelji*. Središnji je lik romana, Gašpar, šestogodišnji dječak koji ne čuje dobro, a gotovo da i ne govori. Zbog svog problema Gašpar izbjegava ostalu djecu te pribjegava druženju sa svojim kućnim ljubimcima. 2016. godine autorici je za djelo *Gašpar i prijatelji* dodijeljena nagrada „Anto Gardaš“ za najbolji dječji roman navedene godine.

Kao da se ništa nije dogodilo prozna je zbirka od deset zaokruženih pripovijedaka povezanih zajedničkom tematskom okosnicom nasilja među mladima. Iako svaka priča djeluje zasebno, međusobno su povezane nizom tematsko – motivskih sklopova: osim već spomenutog nasilja kao središnje teme, to su i (ne) pripadnost krugu vršnjaka, odnosi unutar obitelji, delikvencija, prijateljstvo, psihološko i emocionalno zlostavljanje, marginalizacija pojedinaca koji su drugačiji i dr. O složenim temama i problemima autorica progovara jednostavnim, a opet vrlo efektinim razgovornim stilom. (Kujundžić, 2013:59)

Pričam ti priču zbirka je malih pričica o velikim temama prilagođena mladima i

najmlađima. Odiše jednostavnošću, čistoćom, vedrinom i duhovitošću. Zanimljive kratke priče povezane su sadržajnim porukama i progovaraju o važnim temama, ne samo za dijete već i za odrasle.

Slikovnica *Kišna kap* prvo je djelo Đurđice Stuhldreiter. Ovom slikovnicom autorica ostvaruje osobito jedinstvo likovnog i narativnog, slike i priče, pomaže djetetu otkriti svijet i medij pisane riječi te u njemu izaziva emocije. Svojim jednostavnim i jasnim stilom pisanja čini ovu slikovnicu lako razumljivom i pristupačnom svakom djetetu.

Knjiga *Zvijezde i zvjezdice* namijenjena je nešto mlađim čitateljima. U bajkovitom tekstu zvijezde i zvjezdice padaju na Zemlju iz svemirskih prostranstava kako bi ljudima ispunile želje. Ispreplićući dva svijeta, ljudski i nebeski, Stuhldreiter na zanimljiv način prikazuje kako ljudi doživljavaju ta neobična svjetleća nebeska tijela te kako oni doživljaju ljude.

Proučavajući navedena djela iz autoričina opusa možemo zaključiti kako ona jedinstvenim stilom pisanja koji odiše toplinom i optimizmom približava djeci, a i odraslima problematiku koja ih okružuje. Svojim djelima pruža snagu i utjehu onima koji se s tim problemima susreću te ih potiče da u svom naumu ne pokleknju. Književni opus Đurđice Stuhldreiter poučan je i od velikog značaja za dječju književnost i književnu scenu općenito.

IZVORI

1. Stuhldreiter, Đ. (2007). *Juma*, Split: Naklada Bošković
2. Stuhldreiter, Đ. (2016). *Gašpar i prijatelji*, Split: Naklada Bošković
3. Stuhldreiter, Đ. (2017). *Pričam ti priču*, Zagreb: Alfa d.d.
4. Stuhldreiter, Đ. (2012). *Kao da se ništa nije dogodilo*, Zagreb: Alogritam
5. Stuhldreiter, Đ. (2007). *Zvijezde i zvjezdice*, Zagreb: Znanje
6. Stuhldreiter, Đ. (2001). *Kišna kap*, Zagreb: Profil International

LITERATURA

1. Crnković, M., Težak, D. (2002). *Povijest hrvatske dječje književnosti od početka do 1955. godine*. Znanje.
2. Čačko, P. (2000). Slikovnica, njezina definicija i funkcije. U R. Javor (ur.), *Kakva je knjiga slikovnica* (str. 15. – 16.). Zagreb: Knjižnica grada Zagreba.
3. Hameršak M., Zima D. (2015). *Uvod u dječju književnost*. Zagreb: Leykam international, d.o.o.
4. Hlevnjak, B. (2000). Kakva je to knjiga slikovnica. U R. Javor (ur.), *Kakva je knjiga slikovnica* (str. 7). Zagreb: Knjižnica grada Zagreba
5. Hranjec S. (1998). *Hrvatski dječji roman*. Znanje.
6. Hranjec S. (2006). *Pregled hrvatske dječje književnosti*. Zagreb: Školska knjiga.
7. Hranjec, S. (2017). Pogovor: Male priče o velikim stvarima. U Đ. Stuhldreiter, *Pričam ti priču* (str. 93. – 97.). Zagreb: Alfa d.d.
8. Javor, R. (2000). Ilustriranje dječje knjige u Hrvatskoj – pregled najznačajnijih autora od 1950. godine do danas. U R. Javor (ur.), *Kakva je knjiga slikovnica* (str. 5). Zagreb: Knjižnica grada Zagreba.
9. Kujundžić, N. (2013). Najljepše (ni)je dačko doba. *Književnost i dijete*, 2 (3/2013), 59 – 62.
10. Martinović, I., Stričević, I. (2011). *Slikovnica: prvi strukturirani čitateljski materijal namijenjen djetetu*. Libellarium, IV. Pribavljeno 21.5.2018., sa <https://hrcak.srce.hr/92392>
11. Peti – Stantić, A. (2012.) Pogovor: Svjetovi u nama i oko nas. U Đ. Stuhldreiter, *Kao da se ništa nije dogodilo* (str. 233. – 237.). Zagreb: Algoritam
12. Pintarić, A. (1999). *Bajke, pregled i interpretacije*. Osijek: Matica hrvatska

13. Pintarić, A. (2008.) *Umjetničke bajke: teorija, pregled i interpretacija*. Osijek: Matica Hrvatska.
14. Visinko, Karol. (2005). *Dječja priča – povijest, teorija, recepcija i interpretacija*. Zagreb: Školska knjiga.
15. Zalar I. (1978). *Dječji roman u hrvatskoj književnosti*. Zagreb: Školska knjiga.
16. Zalar, D. (2008). O djelima četiriju spisateljica i jednog pisca za mlade. *Kolo*, 18 (3-4/2008), 313 – 315.
17. Žeko, K. (2008). Pustolovni dječji roman. *Život i škola*, 19 (54/2008), 65.